25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6801 20 ՄԱՅԻՍ 1908 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՃԷՄԱԶԻ-ԻՒԼ-ԷՎՎԷԼ 1326 2 Juin 1908 25me année № 6801

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրն.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولق
ارمنیجە یومی و سیاسی غزتە
صاحب امتیازی قرەكین بویاجیان
درعلیە غلطە

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur - Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Թուրքահայ լրագրութեան խղճամիտ հետեւող մը անոր տարուէ տարի ըրած զգալի յառաջդիմութիւնները չուրանար անշուշտ։ Ինչպէս որ 1907ի Թուրքահայ գրականութեան վրայ եղած տեսութիւնները ցուցուցին՝ թերթերու և գիրքերու քանակն ու որակը նախորդ տարիներու բաղդատմամբ բաւական գնահատելի էին։ Օրը օրին աւելի խնամուած աշխատութիւններ, լուրջ ու քննադատական ուսումնասիրութիւններ և գրական համեղ կտորներ կը հրամցուին ծանօթ կամ անծանօթ գրողներէ։ Բայց լրագրական հողին վրայ գրչի աշխատաւորներու գրականութեան մասնաւոր սեռի ընտրողութեան տարօրինակութիւնն է որ ուշադրութեանս կը հանդիպի։ Գրական մշակներ կ'անեն օրէ օր՝ մասնաւոր գրական ճիւղեր մշակելով, մինչդեռ անդին աւելի բերրի և աւելի՝ ընդարձակ գրական ասպարէզներ կը մնան անմշակ։ Սա՛ մեր լրագրական կեանքի ցաւալի մէկ իրականութիւնն է։ Գրականութեան անմշակ գօտիներէն մէկն է գաւառական գրականութիւնը, որ լքուած է մասամբ մեր լրագրութենէն. երբեմն միա՛յն կը տեսնուին իրապէս գաւառական գրականութեան ճշմարիտ արգասիքներ համբակ գրիչներու մխուրին մէջէն։ Ընդհանրանալու հանգամանքն առնող սա սխալ գաղափարը թէ գաւառական գրականութիւնը միօրինակ է, անձուկ է, և մանաւանդ շատ մշակուած, վերագրելի է դիտելու, հետազօտելու, պատկերներ վեր առնելու ընդունակութենէ զուրկ գրողներու՝ որոնք գաւառական գրականութիւնը կ'ըմբռնեն սոսկ հաւաքածոն գաւառական բառերուն կամ ասութիւններուն, նախապաշարումներուն կամ անէծքներուն, անտիպ սիրերգներուն կամ հանելուկներուն, որոնք զայն լրացնող կամ պճնազարդող ատաղձներ են սոսկ և իրապէս շատ յղկուած։

Գաւառականութիւն մը պարփակուած է միջավայրի մը մէջ ապրող ժողովուրդի մը բարքերուն և սովորութիւններուն։ Բայց ցաւալի է որ մեր գրականութիւնը այդ պէտքը լրացնելու ուղղութիւնը չունի. միջավայրին յարմար ըլլալէ աւելի բարիզեան է։ Հոս չեմ կրնար չյիշել այս ընդարձակ գետնին երկու անյողդողդ և քերթողական գրական մշակները, մէկը Թլկատինցին, Թլկատինի պարծանքին մարմնացումը, որ այնքան սրտագէտ աչքերով կը հետազննէ իրերու և բարքերու խառնիճաղանճութիւնները և վեր կը հանէ անոնցմէ գաւառական գրականութեան անմահ պատկերներ իր իսկ գաւառի չաւղով օծուն, անխարդախ ու ինքնատիպ։ Իսկ միւսն է Մշեցի գրագէտը, Գեղամը, որու վրձինէն ելած ամէն մէկ կտոր գաւառի բարքերուն պատկերն է տեղի յատուկ բառերով և ասութիւններով կերտուած։

Ինչո՞ւ լքուած գաւառական գրականութիւնը, ինչո՞ւ անտեսուած ցոյց տալ այս բերրի գետնին հանդէպ, քանի որ առատ է նիւթ հայթայթել գրական ամէն կարող մշակի, վիպասանի, բանաստեղծի, լեզուաբանի, իմաստասէրի. ևն.։ Անոնց էական պատճառներէն ոմանք պիտի թուեմ սիրելի ընթերցողներուս։ Առաջին և ցցուն պատճառն է գաւառացիին համար Զարգացումի պակասը։ Եթէ գաւառացի դէմքերն աւելի մօտէն դիտենք՝ մեզի դիւրին պիտի ըլլայ հաւատալ, թէ անոնցմէ շատեր մտաւորական շատ չնչին պաշարով մը դուրս ելած են գաւառի խեղճ ու կրակ դպրոցէն և անոնք աշակերտներու ամէնէ՛ն չարքաշն ու գրականութեան ամէնէ՛ն աւելի սիրահար թեկնածուներն եղած են, բայց եւրոպական ընդարձակ ասպարէզ, որ ամէն նիւթական ու բարոյական խոչընդոտներէ տասնց ընկճուելու յաջողած են։

Այսօր ալ նոյնն է քիչ մը տարբերութեամբ ինչ որ էր առաջ։ Գաւառացի աշակերտը մտաւոր շատ համեստ մթերքով մը ոտքը դպրոցի սեմէն դուրս կը նետէ, դպրոցին ու դասերէն դուրս շատ անձուկ հորիզոն մը ունենալով գրական կամ գիտական աշխարհէն, վասն զի գաւառի ամէն դպրոց ի վիճակի չէ հայթայթելու ամէն անոնց մտաւորական զարգացումին համար։ Դպրոցներ կան, ուր քանի մը թերթերու և գիրքերու թերեւս հաւաքածոյ մը իսկ կը պակսի. ասոր համար չէ՞ որ գաւառներէն հասած շատ յաւակնոտ և փցուն գրուածքներով կ'ողողուին խմբագրատունները։

Բ. Առաջին պատճառին ի հետեւութիւն երկրորդ մեծ պատճառ մըն է դիտելու կարողութեան պակասը։ Գրուածք մը կատարեալ ըլլալու համար պէտք է առհասարակ գրչի հետ նաեւ նիւթը չօշափող ընթերցում, խորհելու, տրամաբանելու կարողութիւն և մանաւանդ սուր ու մանրազնին դիտելու ընդունակութիւն։ Գաւառի հրապարակագիրներ արդէն շատ ծամծմուած բարքերու շուրջը կը սպառեն իրենց կորովը ու ժամանակը։ Ինչպէս որ մեր հրապարակագիրներէն մէկը ըսած էր, գաւառացիին պէտք է գաւառի կեանքին ամէնէն թաքուն գանձերը երեւան հանէ։ Մաքուր ակնոցով և մանրացոյցով դիտելու է ի հարկին, որ ամէնէն աւելի կը պակսի մեր գաւառի դէմքերէն շատերուն քով։

Գ. Գաւառացի գրողներու մեծամասնութեան սովորական անակութիւն մը դարձած է ոչ-երկարաշունչ աշխատութիւններու մէջ ամփոփուիլ։ Քանի մը տարիներու, նոյն իսկ չեմ վարանիր ըսելու թէ քանի մը ամիսներու քրտնաջան աշխատութիւններ երեւցած չեն գաւառի գրականութեան դրօշը կրող, նախորդ քանի մը տարիներուն մէջ. ասոր կը ցուցնէ թէ գաւառացին չի ճանչնար իրական համբաւը և կամ ան ինքնավստահ է իր ձիրքերուն ու կամքին վրայ և կը յօժարի աւելի քրոնիկագիրի մը փութկոտութեամբ խմբագրատուն թափել իր կցկտուր աշխատութիւնները։ Գրողներէ շատեր կամ բարեկամ խմբագրի մը սիրայօժարին և կամ նիւթական պահանջքին համար ստիպուած են գրելու, առանց տրամադրութիւն ունենալու, առանց նախապէս երկար ատեն նիւթը ուսումնասիրելու և սերտելու։ Պատահական պատուէրութեան կամ վայրկենական երեւակայութեան մը տակ գրուած կտորներ գրական վիժումներ են։

Դ. Քաջալերութեան պակասը։ Մեկենասներու կամ քաջալերութեան գոյութիւնը մեծ դեր խաղացած է ամէն գրականութեանց զարգացումին մէջ։ Թուրքահայ մամուլն ալ ունեցած է վերջապէս իր մեկենասներն երբեմն, որոնցմէ անտեսուած են գաւառական գրականութիւնն ու անոր մշակները, նոյն իսկ հրապարակային մրցումներու քսանէն մէկը հազիւ թէ գրական այդ սեռին յատկացուած է, ու աս յուսահատական է գաւառի գրչի աշխատաւորներուն համար։ Քանի մը շաբաթներ առաջ մեր համակրելի բանաստեղծներէն մէկը մեկենասի գոյութեան պէտքն ու կարեւորութիւնը շեշտեց և իրաւամբ։ «Ընդի Դէմքէն»ի և «Խչօն ու Ձիւնօն»ի հեղինակներուն, գաւառական գրականութեան այս երկու վարպետներուն, այլ և այլ օրաթերթերու և պարբերականներու մէջ ցանցնած կտորներով ազնուելի հաւաքածոներ կը կազմուին, ու դեռ տարիներով աշխատուած ձեռագիր հատորներ չունի՞ն ասոնք որ փոշոտելու դատապարտուած են։ Գաւառական գրականութեան զարգացումին հետ զորոնց այս չորս պատճառներուն նման դեռ կրնան համրուիլ ուրիշներ ալ, բայց մենք այսչափը բաւարար սեպելով՝ պիտի անցնինք շեշտ մըն ալ դնելու այս ճիւղին կարեւորութեան և օգտակարութեան վրայ։ Գաւառական գրականութիւնը միջավայրին մէջ ապրող ժողովուրդին հոգեկան կեանքը կը ներկայացնէ։ Եթէ հետաքրքրուիլ ուզենք գրական հերոսներով, պիտի տեսնենք թէ անոնք ընդհանրապէս իրենց մթնոլորտը անած են, զայն տեսած ու աշխատած են պատկերացնել։ Միջավայրը նիւթը հայթայթած է իրենց։ Մեր գրչի ո՞ր աշխատաւորի երկարաշունչ մէկ երկն այնքան ինքնատիպ, հիացումի արժանի դարձած է և օտար մէկ քանի լեզուներու թարգմանուած է։ Մեր ո՞ր հեղինակի մէկ երկու յօդուածները հետաքրքրած են օտար մամուլը իրենց ինքնայատուկ հանգամանքներով։ Դեռ չհամոզուողները ձեռք թող առնեն «The international library of famus literature» անուն քսան հատորներու այս հսկայ գանձարանը, որուն մէջ Զինաստանցիէն սկսեալ մինչեւ ամէնէն զարգացած ազգերու գրականութիւնները իրենց տեղը գրաւած են էջերով, երբ նմոյշ, երբ գլուխ-գործոց անոնց գրականութեան ու գրչի վարպետներուն. եթէ անոնց մէջ փնտռէք հայ գրագէտի մը անունը, չպիտի գտնէք։ Ա՛հ մեր գրողներու միջավայրի անճանաչողութեան յայտարար ապացոյցը չէ՞ միթէ։ Գաւառական գրականութիւնը գրականութիւն մը բարձրացնող ամէնէն մեծ օժանդակներէն մէկն է։ Զուտ գաւառական գրականութեան նուիրուած պարբերականի մը պակասը զգալի չէ՞ ուրեմն։ Եւ արդէն ժողովուրդն ի՞նչ բաներով կը հետաքրքրուի, ի՞նչպիսի գրուածքներու կը շռայլէ իր քսակն ու ներբողը։ Չէ՞ մի որ իր կեանքէն առնուած պատկերներու։ Մանաւանդ այն համայնքը որ տասնէ աւելի օրաթերթեր և շաբաթաթերթեր կ'ապահովէ, պիտի չկրնա՞յ իրմով զբաղող պարբերականի մը կամ շաբաթաթերթի մը գոյութիւնը ապահովելու։ Բացառական կերպով պատասխանել՝ արդարադատ ամբաստանութիւն մը պիտի ըլլայ։ Ո՞վ պիտի լրացնէ ուրեմն այդ պակասը։

ՆԱՒԱՇԻՆ

ԲԱՐԻԶԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԼԻՒՏՈՎԻՔ ՀԱԼԷՎԻ

ԻՐ "ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐՈՒՆ ՄԷՋ"

Նոր Օբերային շինութիւնները. — Հանդիպում մը Բիզէի երկու աշակերտներուն՝ Ժորժ Պիլէրինի և Բոլ Ռընուարի հետ. — Օբերային Տնօրէնը. — Թուլիէրին մէջ իր հանդիպումը Ռընուարի. — Երեսփոխանը և պարուհին. — Մեր յաճախորդը. — Պարուհիներուն հետ ունեցած իր շատախօսութիւնները։

Օբերային սրահին բացումէն քանի մը ամիս առաջ, այսինքն 1874ի աշնան միջոցին Լիւտովիք Հալէվի կը հանդիպի իր ամէնէն մտերիմ բարեկամներէն Շառլ Կառնիէի, Պուլվառ տէ Գափուսէնի վրայ։

— Կ'ուզե՞ս անգամ մը Օբերային շինութեան աշխատութիւնները տեսնել։

— Յօժարակամ։

Ներս կը մտնեն։ Կառնիէ այդ միջոցներուն աշխարհի վրայ ամէնէն երջանիկ մարդն էր։ Թատրոն մը կը կառուցանէր... և թատրոն մը կառուցանել երկար ատենէ ի վեր իր մեծագոյն փափագն էր։ Հալէվի անոր 19 Նոյեմբեր 1855 թուականը կրող մէկ նամակը քովը պահած էր. այն ատեն տակաւին երիտասարդ էին երկուքն ալ, և արդէն իսկ հինաւուրց բարեկամներ դարձած։ Պզտիկուց ճանչցած էին զիրար։ Իր Լուի-լը-Կռան լիսէին մէջ անցուցած ուսումնական շրջաններու միջոցին Շառլ Կառնիէ ճարտարապետութիւն կ'ուսանէր իր հօր՝ Պ. Իփփոլիթ Լը Պար աթելիէին մէջ խիստ յաջողութեամբ, մինչ ինք թէպէտ լեզուական ճիւղը ընտրած էր, սակայն յունարէնը երբեք չէր սորվեր, լատիներէնը գոհացուցիչ չէր. իսկ ֆրանսերէնը ոչ այնքան յաջող։ Մեծ հայրը օր մը կ'ըսէր իրեն, ակնարկելով Կառնիէն.

— Այս մարդուկը շատ առաջ պիտի երթայ։

Մեծ հայրը չէր սխալեր։ Կառնիէ Վիլլա Մէտիչիի մէջ հինգ տարի անցընելէն յետոյ 1855ին Բարիզ վերադառնալով կը գրէր իրեն.

«Այս առտու Տիւբռաթօն տեսայ, որ ինծի ըսաւ թէ Օֆէնպախ՝ Շուազէլ Բուժին պզտիկ սրահը վերակառուցանել կ'ուզէր։ Կը հասկնաս անշուշտ թէ նուաստութիւններ ընել պիտի ստիպուիմ՝ այս գործը վրաս առնելու համար։ Ուրեմն ջանա՛ որ այս գործը [illegible]»

Հալէվի այս մասին շատ աշխատեցաւ, սակայն չյաջողեցաւ։ Բարեբախտաբար վեց տարի վերջը բան մը պատահեցաւ, որ անկից շա՛տ աւելի կ'արժէր։ Կառնիէ մրցման մէջ առաջին հանդիսացած ըլլալով Օբերայի Նոր Սրահին շինութիւնը իրեն յանձնուեցաւ։ Այս Նոր Սրահին մէջ էր որ, հազի՛ւ շինութիւնը աւարտած, 1874ին ինք և Կառնիէ առաջին անգամ ներս մտան։ Բազմաթիւ լաստակներ ահագին սանդուխին գմբէթին տակ տակաւին կանգուն կը մնային։

— Մե՛նք տեսնենք նախ Բիլին նկուղները, ըսաւ Կառնիէ։

Վեր կ'ելլեն՝ արտաքոյ կարգի գերաններէ և կողնատախտակներէ գոյացած խառնաշփոթութիւններու մէջ հասնելու վերելակով մը։ Բիլ իրեն օգնական առեր էր իր աշակերտներէն երկուքը՝ իր չորս բաները աւարտելու համար, և աղուոր ցուցուց թէ այս գործին մէջ իր երկու աշակերտները ընտրելուն համար բարեբախտ եղած էր։ Ժորժ Պիլէրին և Բոլ Ռընուար էին անոնց անունները. զանոնք ամէնէն վերը կը գտնեն։ Պիլէրին արդէն ծանօթ էր Լիւտովիք Հալէվիի. Ռընուարը առաջին անգամ կը տեսնէր այդ միջոցին։ «Սեւ մօրուք մը, սեւեւ, բոլորովին ցցուած, բոլորովին խառնափնդոր, երկու պճլտուն պզտիկ աչքեր, որոնք շատ հեռատես և թափանցող էին. գլուխը, տարօրինակ մազերու խուրձ մը, մօրուքէն և պեխերէն աւելի սեւեւ և ցիրուցան։ Այն տեսակ վիճակի մը մէջ կը գտնուէր որ տեսնողը պիտի կարծէր թէ անպատճառ վագրի մը դէմ պիտի մենամարտէր, ճակատ ճակատի, որմէ, հաւանականաբար, վագրը գետին պիտի տապալէր։ Անձնապէս ցոյցուն կերպով հրապուրիչ էր Ռընուար։» Այսպէս կը նկարագրէ զայն Հալէվի։

— Շա՛տ սքանչելի է, շա՛տ սքանչելի ձեր վագրի դէմքը, ըսաւ Կառնիէ ժպտելով Ռընուարին։

Իրիկուան ստուերները կը խտանային, երբ Պիլէրին և Ռընուար իրենց մեկնումի պատրաստութիւնները տեսան... Զրոյցներէն մէկ վար իջան։ Ռընուար թեւին տակ ահագին կանաչ խաւաքարտ մը առած էր։

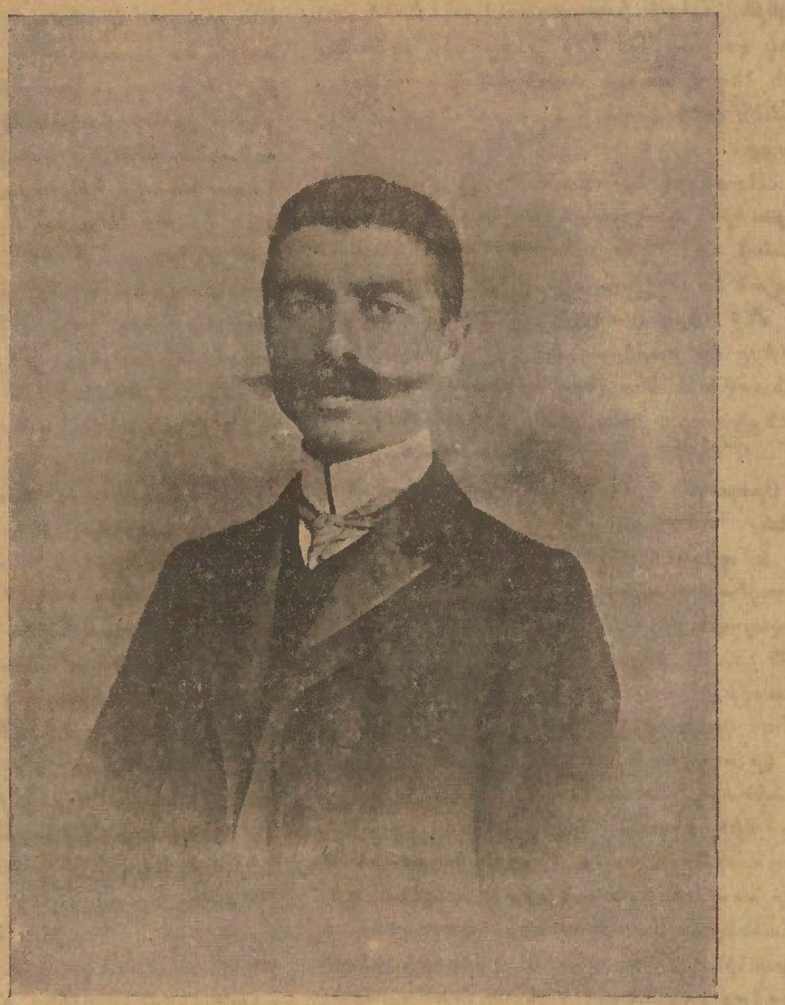

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ՉՈՒԼՀԱԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿ "ՆԷՀԱՎԷՆՏ" ԵՌԱՁԱՅՆԻՆ

Լիւտովիք Հալէվի տեղ մը խօսելով Ռընուարի մասին, կ'ըսէ.

— Այն օրէն (առաջին անգամ երբ տեսայ) մինչեւ հիմա Ռընուար այդ կանաչ քարթօնը ձեռքէն թող չտուաւ. Օբերային մէջ, որովհետեւ միջանկեալ ըսենք թէ Ռընուար միանգամ ընդ միշտ Օբերան մտած էր, այլեւս մէյ մըն ալ անկէ չելլելու համար։ Այս մասին անիկա ո և է տրտունջ մը չունի։ Ո՞ւր որ էր, հոն մնաց։

⁂

Ատեն մը, Նոր Սրահին բացումէն ամիս մը վերջ, Պ. Հալանզիէ որ ամէն գեղեցիկ յատկութիւններով և բարեմասնութիւններով օժտուած Տնօրէն մըն էր, փափաք յայտնած ըլլալով գիտնալ թէ իր թատրոնին ծակուծուկը ի՞նչ կ'անցնէր, պզտիկ պտոյտ մը կ'ընէր քուլիսներուն մէջ, երբ «Կիւյօմ Թէլ»ի առաջին արարուածը տեղի կ'ունենար։ Դուռը հրեց, այն դուռը որ քուլիսները՝ Ֆուայէի մեծ նրբանցքներուն հետ հաղորդակցութեան մէջ կը դնէր։ Եւ կարող արարուածին՝ սրահ ձիերէն մէկուն զարնուեցաւ, որուն վրայ՝ ուղիղ դիրքով, անշարժ, անձկուն, վստահօրէն ժէզէրի կարգէն ճէնթլմէն մը կար։

— Ի՞նչ կ'ընէք հոս ձիով, ըսաւ Պ. Հալանզիէ, ձեր բեմ մտնելէն ժամ մը առաջ։

— Ձայն մի՛ հաներ, մրթմրթաց ճէնթլմէնը. պատկերս հանել կուտամ։

Եւ իրեն ցուցուց Ռընուարը, որ Ֆուայէին չորս անցքերուն վրայ ոտքի կեցած, իր ձախ ձեռքով կանաչ խաւաքարտը ազդրին վրայ բռնած, ձին և ձիաւորը կ'ուրուագծէր. Վարիչ մը կ'ընկերանար Պ. Հալանզիէի։

— Ո՞վ է այս գծագրիչը, հարցուց Տօլէնը։

— Աստուա՛ծ իմ, Պ. Տնօրէն, չէ՞ք ճանչնար. հոս եկած ատեններս գտանք զայն։ Բոլոր անկիւններուն մէջ կը գծէ, առտուն, կէսօրին, իրիկունը՝ պարի դասերուն ատեն, խմբերգին Ֆուայէին մէջ, տանիքներուն վրայ, կամարին մէջ. ամէն մարդու պատկեր կը պատրաստէ ու կը յանձնէ։ Եւ անոնք շատ համանման են...։ Իմինս չինեց...։

Պ. Հալանզիէ Ռընուարի մօտեցաւ, որ շատ յուզուած էր։ Դիտեց պատկերը։

— Բայց գէշ չէ՛։ Օ՛հ, աղէկ է, շարունակեցէ՛ք, առանձին էք, ձեզի բան մը ըսող չկայ...։

Ռընուար ազատած էր, և ասիկա անոր կուլ, կարելի է, իր կեանքին ամէնէն փափուկ վայրկեանը...։ Առանձին էր։ Իրենն էր։ Պզտիկ անհրապոյր խաղի մը ներկայացումով լմնցաւ թատրոնը, եօթներորդ կամ ութերորդ յարկին տանիքներուն տակ. հոս միջանկեալ ըսենք թէ Օբերան աներեւակայելի բարձրութիւն մը ունի։ Ռընուար հոն առանձնացաւ, և որովհետեւ բանալին դուռին վրայ էր, գնաց զայն գրպանը դրաւ. երբեք վերստին իրմէ չպահանջեցին, և իրաւունք ալ ունէին։

Ռընուար ազնուութեամբ լեցուն այս մեծ տան մէկ մասն դարձած էր այլեւս, և այս բանը անշուշտ գիտ չէր որ կը զարմացնէր։ Մարդ հոն կը տեսնէ, կը լսէ ա՛յնքան գեղեցիկ, ա՛յնքան զրօսեցուցիչ բաներ որ կարելի չէ ուրիշ տեղեր տեսնել և լսել։ Իր ա՛յնքան հետաքրքրական, ա՛յնքան այլանդակ, ա՛յնքան զրօսեցուցիչ հանգամանքներով՝ այլեւայլ պայմաններու մէջ գտնուող մարդոց méli-mélo մըն է, — աշխարհիկ մարդիկ, թատերական անձեր, գրագէտներ, ժողովականներ, նոյն իսկ զինուորականներ, ջրհանկիրներ, երգչուհիներ, ճերմակ փողկապով և կարմիր հագուստով յաճախորդներ, պարողներ, պարուհիներ, մեքենագէտներ, պատկերահաններ, [illegible], դարբիններ, իշխաններ և մեծ-դուքսեր և շատ մը ծերակուտականներ ամէնքն ալ ներկայ են։

«Ուրիշ ո՞ր տեղը, ուրիշ ո՞ր երկիր պէտք կ'ըլլայ՝ յանկարծակիի բերելու հա-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 74 —

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԺԲ.

ՌՕՃՃԷՐՍ ԷՆՏ ՔՕՔԼԷՅ

Մանկամարդ կինը դէպ ի հոս շարժում մը ըրաւ, հրաղէնը սեղանին վրայ դրաւ և յանդուգն պաղարիւնութեամբ ըսաւ.

— Այդ բանը չէ՛ր, ձեզի հետ չխօսած ու ո՛վ ըլլալնիդ չհասկցած։

— Շատ իրաւացի է ըսածնիդ, իշխանուհի՛։

Ու Քօքլէյ զուարթօրէն վեր առաւ դիմակը, մինչ Ռոճճէրս ալ նոյն բանը կ'ընէր։

— Կը ճանչնա՞ք մեզ։ Հարկ կա՞յ ինքզինքնիս ներկայացնելու։ Նիւ-Եօրքի ոստիկանապետ և իր օգնականը՝ Քօքլէյ, իսկ Աշխիպալտ Տրնքէն՝ տիկիններու համար։

Սթրէքօֆ իշխանուհին վերէն վար չափչփեց երկու մարդիկը. իր խորխաթ դէմքին վրայ յանդգնութիւնը կը պարզուէր։

— Երբեք մտքէս չէր անցներ որ ձեզի պէս երկու ոստիկանական պաշտօնեայ կնոջ մը դէմ պիտի ելլեն, յայտարարեց կինը։

— Միսթրէս Բօլսօն, առ այժմ ես միայն ձեզի հետ գործ ունիմ, պատասխանեց Ռոճճէրս։

Մանկամարդ կինը հրաղէնի հարուած ընդունող կենդանիի մը պէս ընդոստ շարժում մը ըրաւ, իր բուն անունը լսելուն։ Ռոճճէրս յարեց.

— Իմ տրամադրութեանս տակ կը գտնուիք։ Այդ մասին բնաւ մի՛ տարակուսիք։ Ձեր մեղսակիցը ներս մտնելէ առաջ, ատեն ունինք ձեզ կապկպելու և քլորոֆորմ տալու քթերնուդ։ [illegible] յետոյ, շատ դիւրին պիտի ըլլայ գոհարեղէնի փոքր սնտուկը և գաղտնիքներ պարունակող ձեր պայուսակը ձեռք անցընել, ինչպէս չէ՞։

Սթրէքօֆ իշխանուհին ծաղրական ինկած մէկու մը նայուածքները ձգեց իր շուրջը և դիմագծերը վայրագ արտայայտութիւն մը առին։ Քօքլէյ մեթոտիկ կերպով կը տեղաւորէր քլորոֆորմի սրուակը և սպունգը. մինչ ականջը դրած մտիկ ընելով դուրսի աղմուկները, Հաւքինսի վերահաս վերադարձին պատճառաւ։

Ռոճճէրս յարեց.

— Պ. Սուինէն գողցուած գոհարեղէններուն և արժէթուղթերուն համար պէտք է բացատրութիւն տաք. երբ մեղսակից ամբաստանուած էք։ Բախտ ունիք որ առ այժմ ազատ կը ձգեմ ձեզ... Նամակ գրած էք տը Մօրալ մարքիզին։

Կինը դէմքի խորամանկ արտայայտութեամբ մը դիտեց Ռոճճէրսը։ Այս վերջինը կտրուկ պաղարիւնութեամբ շարունակեց.

— Այն նամակը և հեռագիրը զոր կ'առաջարկէք ծախել մարքիզին, ճշմարիտ կամ կեղծ, գոյութիւն ունի՞ն թէ ոչ։

— Անոնք ստուգիւ գոյութիւն ունին, պատասխանեց կինը այնպիսի քննախնդիր շեշտով մը և շողոքորթ աչքերով, ուր երեւան կուգար Սթրէքօֆ իշխանուհիին դիւային հոգին։

— Շա՛տ լաւ. ինծի յանձնեցէ՛ք այդ թուղթերը։

— Բնաւ երբեք, ըսաւ կինը, անհամբեր աչքերը յառած սենեակին մթնոտ ծայրը, դէպ ի այն դուռը, ուրկէ ներս պիտի մտնէր զայրացած պահապան շունը ու աղմուկ պիտի հանէր։

— Շատ լաւ, յարեց Ռոճճէրս ցած և հրամայական շեշտով մը։ Ի փոխարէն...

— Ի՞նչ կ'ընծայէք...

— Ի փոխարէն տասը և Պ. Սուինի գոհարեղէնները վերադարձնելուն, դուք և Հաւքինս ազատ պիտի ըլլաք ուզած տեղերնիդ երթալու և հոն [illegible] գտնելու։ Հաւատացէ՛ք Ռոճճէրսի և Քօքլէյի խօսքերուն, որոնք պարկեշտ մարդիկ են։

Կի՛նը ցնցեց իր ուսերը, մինչ Ռոճճէրս հաստատական շեշտով մը կը յորդէր.

— Քսանըչորս ժամուան պայմանաժամ կուտամ ձեզի, որպէս զի կծիկը դնէք. հսկողութիւն չպիտի կատարուի ձեր վրայ ու ո և է պատրուակով չպիտի ձերբակալուիք։ Այդ պայմանաժամէն յետոյ պիտի վերսկսիմ հետապնդումը. իրաւ է որ գոհարեղէններու ձեռք անցուիլը բան մըն է, բայց Պ. Սուինի գողցուած երկու միլիոնն ալ ահագին գումար մը կը ձեւացնէ։

— Մարքիզին առաջարկած թուղթերս ալ ոչ նուազ արժէք ունին, յարեց կինը հեգնօրէն։

— Կարելի է, վրայ բերաւ Ռոճճէրս։ Իմ պայմաններս պարզ են։ Կ'ընդունի՞ք կամ կը մերժէ՞ք, այնպէս չէ՞։

— Չեմ ընդունիր։

— Այն ատեն բռնութեան պիտի դիմենք։

— Կրնաք զիս սպաննել։

— Չպիտի սպաննենք ձեզ, Միսթրէս Բօլսօն, այլ ձեզ այնպիսի վիճակի մը մէջ պիտի դնենք որ չկարենաք վնասել։

Նոյն պահուն դուռը զարնուեցաւ նախ թեթեւակի և յետոյ աւելի ուժով. կնոջ դէմքը պայծառացաւ։

— Շա՛տ լաւ. ուրեմն չէ՞ք ուզեր համակերպիլ...

— Ո՛չ, ո՛չ, դարձեալ ո՛չ։

Ու մէկ ոստումով խոյացաւ միւս սենեակին վրայ—որուն դրան ետին Հաւքինս կը սպասէր անհամբերութեամբ—և գոչեց.

— Տօլօրէ՛ս, Տօլօրէ՛ս։

Բայց Քօքլէյ իր պողպատէ բազուկներով բռնեց կինը, մինչ ան առաջ կը նետուէր։

— Վա՛յ. Ֆրէ՛տ, սենեակին մէջ փակուած եմ, Ֆրէ՛տ, դուռը խորտակէ՛։

Այդ պահուն դրան փականքը տեղի տուաւ մեղսակցին կողմէ եղած բիրտ ճնշումին վրայ. բայց արդէն իսկ խափանուած էր Քօքլէյի աշխատութենէն յետոյ։ Ու փոթորկի պէս ներս մտաւ խոշոր եւ սոսկալի պառաւ մը, ինչպէս կ'երեւէր իր ճերմակ կեղծամէն ու ծփուն բեհեզներէն։ Բայց ձեռքին ներհակ կողմովը Քօքլէյ մէկզի ըրաւ կեղծամը, ու վայրկենական կերպարանափոխութեամբ մը երեւան եկաւ Հաւքինս, որ սեւ մազեր և վերահաս վտանգէն աւերուած դէմք մը ունէր ահեղ արտայայտութեամբ։ Վագրի մը կը նմանէր ան։

— Ա՛հ, ա՛հ, շա՛տ լաւ, հիմա պիտի խնդանք, ըսաւ Հաւքինս, ամերիկացի ոստիկանը ճանչնալով, երբ ելեկտրական զօրաւոր լոյսով կ'ողողուէր սենեակը, կնոջ կողմէ կոճակին վրայ կոխուած ըլլալուն։

Հաւքինս չանթի արագութեամբ յարձակեցաւ Ռոճճէրսի վրայ, մինչ Միսթրէս Բօլսօն մատակ վագրի մը նման, երբ արժանաւոր ընկերը այդպիսի արուի մը, Քօքլէյի կոկորդէն կը բռնէր այնպիսի ուժգնութեամբ մը, որ կնոջ մը համար անսովոր է։ Բայց Քօքլէյ ձեռքի երկու դարձուածքով անկողինին վրայ տապալեց կինը և բարձին մէջ մխրճեց գլուխը։ Միսթրէս Բօլսօն խեղդուկ ձայներ կը հանէր. Քօքլէյ լսեց անոր հառաչանքները ու սեղմումը թուլցուց։ Ռոճճէրս, որուն մէջքէն բռնած էր Հաւքինս, կրցաւ ինքզինքը ազատել դիւրին շարժումով մը. մինչ Քօքլէյ օգնութեան կը հասնէր իր պետին, Ռոճճէրս ըսաւ.

— Ձգեցէ՛ք. ես գործը կը լմնցնեմ։

Քօքլէյ առանց աչքէ կորսնցնելու Միսթրէս Բօլսօնը, որ կէս մը նուաղած էր, դուռը գոցեց և առջեւը թիկնաթոռ մը դնելով սկսաւ անկողմնակալութեամբ դիտել մղուած պայքարը։ Հաւքինս ետ մղուած, կողմնակի կից մը տուաւ Ռոճճէրսի, որ խուսափեցաւ անկէ։

(Շարունակելի)

մար սա կծու խօսակցութիւնը, որ տեղի կ'ունենայ այս երեսփոխաններէն մէկուն, խիստ ազդեցիկ քաղաքագէտ անձնաւորութեան մը, և կնգղուոր կրօնաւորուհիի մը մերկուս զգեստը հագած՝ պարի ամէնէն սիրուն վարիչ կիներէն մէկուն՝ Robert le Diableին միջեւ», կը գրէր Հալէվի իր մէկ Յուշին մէջ։

—«Ո՛հ, պարոն, եթէ կարենայիք մեծ հօրս գործին նայիլ...

—«Մեծ հօրդ գործը ի՞նչ է որ...

—«Տեղ մը կը փնտռէ...

—«Ի՞նչ տեղ։

—«Դեկտ. Չի զոհին տեղ մը... Այո՛, այսպէս կը կոչեն։ Գիտէք որ ես դեռ չէի ծնած այդ միջոցին, և չեմ գիտեր թէ ի՛նչ է. վերջապէս մեծ հայրս դժբախտութիւններ ունեցած է այդ տեղերը։ Կը պատասխանեն իրեն որ առաջին արձակուրդ մը պիտի ունենայ, և ազդեցիկ երեսփոխանի մը մէկ խօսքովը խնդիրը իրենին պիտի կարգադրուէր։ Ինծի անանկ կուգայ որ իբր ազդեցիկ երեսփոխան ձեզմէ աւելի ազդեցիկ մէկը չկայ... Ուրեմն եթէ կարելի է՝ ստանձնեցէ՛ք այդ խօսքը...»

«Ազդեցիկ երեսփոխանը կը ժպտէր, և պարուհին պաղատանքի հոգեթով շարժումով մը, զոր թերեւս նոյն առտուն սորված էր մնջկատակի (pantomime) դասին մէջ, երկու մերկ և խիստ գեղեցիկ թեւերը կը բարձրացնէր, և իր փոքրիկ ու ձիւնափայլ ձեռքերը երեսփոխանին չըրթանքներուն վրայ դնելով կը կրկնէր.

—Ո՛հ, խնդրեմ, խնդիրս չմոռնաս...»

Օբերային քուլիսին մէջ կարելի է գտնել ծեր յաճախորդը մալեքին պարին և պարուհիներուն, անմիջապէս [illegible] տեսակ մը դատապարտելի ներկայացուցիչ։ Որչա՜փ զայն տեսած եմ, զայն լսած, ծերո՛ւկ յաճախորդը, կ'ըսէ Լիւտովիք Հալէվի։ Այդ առտու Սալամպօ կը խաղային։ Հինգերորդ դերը նոր կը սկսէր, և բեմին վրայ էր որ տեղի կ'ունենար, հեռուն, ներքնակողմի վարագոյրին ետեւ, կրկնոցներու խառնաշփոթութիւն մը, ուր կը տեսնուէին 300է աւել երգչախումբեր, անխօս դերասաններ, մասնէօզներ, պարողներ և պարուհիներ, և տես հինգերորդ դերին հանդէսը կը լմնայ։ Կակուղ խաւաքարտէ արձանները գետինը շարուած էին, և շատ ազնիւ ու փոքր պարուհի մը, որ Վլեր դէմք մը ունէր և յօգնածի երեւոյթ, արձանիկի մը պատուանդանին վրայ նըստեցուցած էին՝ չգիտեմ թէ ի՛նչ կանխամտածութիւնով։ Ֆլօպէռ մը միայն պիտի կրնար անոր անունը մեզի տալ։ Սիրունիկ պարուհին իր փափուկ ու գեղանի գլուխը Կարքեդոնի աստուածին թեւին վրայ կրթնցուցած էր։ Ծեր յաճախորդը աղջնակին մօտեցաւ, և, արձանին վրայէն, պարուհիին հետ խօսիլ սկսաւ, որ քիթը վեր առնելով ժպտելէն կը պատասխանէր։ Մարդուկը յարգալիր դէմք մը ունէր, և Հալէվի իր Օբերայի ամէն յիշատակներուն մէջ զայն միշտ յարգալի դէմքով կը գտնէ, և կ'ըսէ թէ Երկրորդ Կայսրութեան միջոցին Ծերակոյտին պատկանած էր և կը պատկանէր. ամբողջ պարասրահին մարմնոյն նահապետն է, պարի Մաթուսաղան։ Օբերային մէջ, կէս դարէ ի վեր, միմիայն պարուհիներուն հետ կը խօսի, այն ալ միա՛յն անոր համար՝ որպէս զի զանոնք ուղղէր առաջին քայլերուն, որոնք մեծ լրջութիւնով և ազդեցութիւնով կ'արտայայտուէին։

—Այս առտու դասի գացի՞ք...

—Այո՛, Պարոն...

—Շատ աշխատեցա՞ք։

—Ո՛հ, այո՛, Պարոն... Օր. Թէոտոր շատ գոհ եղաւ իմ դափիններէս և ոտքի ռոնտերէս։

—Աշխատիլ պէտք է, զաւակս, աշխատիլ, երբեք թերանալու չէ դասէն, և պէտք չէ բնաւ ականջ կախել սրիկայ երիտասարդներուն, որոնք անկիւններէն գաղտագողի ձեզ կը դիտեն՝ ձեզի լկտի խօսքեր նետելու համար...

—Ա՛հ, ո՛չ, Պարոն, երբե՛ք...

—Չորրորդ քառո՞րդը կ'ընէք հիմակ։

—Առաջինը Պարոն...

—Յառաջիկայ դասին պարագլուխի փորձը պէտք է ընել։

—Ա՛հ, եթէ կարող ըլլամ...

—Պիտի կրնաք եթէ ուզէք, աշխատելով և մայրիկին հետեւելով...

—Շա՛տ աղէկ, Պարոն...

Պարուհին, պզտիկ Կարքեդոնուհին, երբեք չէր ժպտեր։ Ծեր պարոնը հետզհետէ անոր վրայ կը ծռէր։ Աղջնակը մէկ ոտքը ելաւ, և «Ցտեսութիւն Պարոն,» բանաձեւը բերնէն հազիւ արտայայտած՝ ծնկծեքուն քօղարկուած քայլով մը հեռացաւ, երթալ գտնելու համար մէկը այն սրիկայ երիտասարդներէն, որ քանի մը վայրկեանէ ի վեր, իրեն նշան կ'ընէր հեռուէն, անփոյթօրէն շոյելով ճերմակ ձիուն բաշը։ Ծեր յաճախորդը հեռացաւ մելամաղձոտ երեւոյթով։ Լիւտովիք Հալէվի կ'ըսէ թէ իրեն հետեւեցաւ, և լսեց ուրիշ պարուհիի մը ոտքին ի վար փսփսալը.

—Այս առտու դաս առի՞ր։

—Այո՛, Պարոն...

Դարձեալ երկուստեք խօսակցութիւնը ծայր առաւ...։

Թարգմ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հայելին մաքրելու համար պէտք է գինիի քացախին մէջ թաթխուած սպունգով մը զայն սրբել պէտ, մաքուր ու չոր լաթի մը վրայ լեղակի փոշի ցանելով, չոր չոր շփել հայելին։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Տէր Ժօզէֆ Ապրավանէլ իրաւունք չունի Ընկերութեան անունով գործելու և ապահովագրական գործ կատարելու իր հաշւոյն, ալ դադրած ըլլալով Ընկերութեան ապահովագրական միջնորդի պաշտօնէն։ 30—18

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նէշընըլ Ռիվիու «Իգնոտուս» ստորագրութեամբ յօդուած մը կը հրատարակէ սիրալիր համաձայնութեան մասին, պնդելով խնդրոյն կարեւոր և գործնական կէտերուն վրայ։ Այդ յօդուածը կը յայտնէ թէ վերոգրեալ պարագան անտես անցնելու երեւոյթը ունի՝ այս միջոցիս տեղացող բարեկամական զգացմանց և գեղեցիկ խօսքերու արտայայտութեանց անձրեւին առաջ բերած ջրհեղեղին մէջ։ Նախ կը հարցնէ թէ ի՛նչ բանի արդիւնք է անգլեֆրանսական յարաբերութեանց բարւոքումը. սա եզրակացութեան կը յանգի թէ այդ բարւոքումը առաջ եկած է Անգլիոյ ու Ֆրանսայի կողմէն միեւնոյն ատեն սա պարագային երեւան հանուելէն թէ երրորդ տէրութիւն մը հաճոյք կը զգար իրենց հակառակութիւնը իր օգտին ու անձնական նպատակներուն համար շահագործելով։ Պիզմարք սկզբունք մը հիմնած էր թէ Անգլիա և Ֆրանսա պէտք է իրարմէ միշտ հեռու մնան. Գերմանիոյ դիւանագիտութիւնը մինչեւ 1904 գործադրեց այդ սկզբունքը։ Վերոգրեալ յօդուածը կը յիշէ Գերմանիոյ ջանքերը՝ Պիզմարքի բաղձանքին համաձայն Անգլիան Ֆրանսայէն զատելու համար՝ այսինքն Մատակասքարի գործը, Գերմանիոյ կողմէ Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի եղած առաջարկութիւնը՝ Անգլիոյ քաղաքականութեանը արգելք ըլլալու համար, որով Վիլհէլմ կայսրը ծանօթ հեռագիրը ուղղեց Քրիւկէր Նախագահին, Ֆաշոտայի գործին ատեն Գերմանիոյ արարքը, Հարաւային Աֆրիկէի պատերազմին ատեն Ֆրանսայի եղած թելադրութիւնները, և վերջապէս Պետերբուրգի մէջ գերման կառավարութեան ազդեցութիւնը Ռուսիոյ և Ճափոնի միջեւ պատերազմ առաջ բերելու համար։ Նէշընըլ Ռիվիուի յօդուածը կ'ըսէ.

«Ի՛նչ որ ալ ըլլար այդ պատերազմին արդիւնքը, Պերլին հաշիւ կ'ընէր թէ Գերմանիա անկէ ազատ շահ մը ձեռք պիտի բերէ. եթէ Ճափոն յաղթէր, Գերմանիա պիտի կրնար իրեն համար մեծ գաղթավայր մը հաստատել Չինաստանի մէջ. եթէ Ռուսիա յաղթէր, Եւրոպայի մէջ անոր կշռութիւնը պիտի տկարանար, որով եւրոպական մեծացամաքին վրայ գերակշիռ կը մնար. նաեւ կարելի էր Ֆրանսան պատերազմի գրգռել Անգլիոյ դէմ, վասն զի այդ երկու տէրութեանց իւրաքանչիւրը իր դաշնակիցին դատը պիտի պաշտպանէր՝ Ռուսիա կամ Ճափոն. ուստի Պերլինի մէջ անհաճոյ անակնկալ մը եղաւ երբ, ռուսաճափոնական պատերազմը սկսելէն քիչ ետքը, 1904ին անգլեֆրանսական պայմանագրութիւնը ստորագրուեցաւ։ Ուրեմն զինուորական վտանգ մը, Գերմանիոյ կողմէ Ֆրանսայի վրայ յարձակման պատասխանատուութիւնն էր որով սիրալիր համաձայնութեան հիմերը դրուեցան։ Եթէ Ֆրանսա միանար Գերմանիոյ՝ Անգլիոյ ազդեցութիւնը անհետացնելու մասին աջակցելու համար, Գերմանիոյ ռազմական գերակշռութիւնը պիտի աւելցնէր, անոր ազդեցութեանը ենթարկուելով։ Եթէ Գերմանիա երբ Ֆրանսան ջախջախէր, և Անգլիա անշարժ մնար, այս վերջինը բոլորովին պիտի կորսնցնէր իր ազդեցութիւնը։ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի համար վտանգը անհետացած չէ և ընդհակառակը հետզհետէ կ'աճի, քանի որ 1905էն ի վեր Գերմանիոյ բանակը ու նաւատորմը աւելի զօրացան, և թէ Գերմանիա փութով առաջ կը տանի պատերազմի իր պատրաստութիւնները, մինչդեռ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ մէջ դժբախտաբար զինաթափութեան սկսած են՝ միջազգային մարդասիրութեան ազդեցութեան տակ։ Եթէ յանկարծ Գերմանիա յարձակէր Ֆրանսայի վրայ, անհրաժեշտ պիտի ըլլար որ Անգլիա անոր օգնէր ծովէն և նոյն իսկ ցամաքի վրայ՝ կարելի եղածին չափ ամէնէն զօրաւոր բանակով։ Պոնալ զօրավարը կ'ըսէ թէ, ենթադրելով որ Անգլիա կարենայ երկու զօրաբանակ ղրկել Լորէն, պատերազմի առաջին օրերուն, Գերմանիա պիտի կրնայ քսաներեք զօրաբանակ հանել անգլեֆրանսական քսաներեք զօրաբանակներուն դէմ. կռիւին ատեն գերակշռութիւն ունենալու և հետեւաբար խաղաղութիւնը պահպանելու համար, պէտք է որ Անգլիա ո՛չ միայն երկու, այլ չորս կամ հինգ զօրաբանակ ղրկէ, ինչ որ գերազանց չէ փոքր Պէտութեանց ունեցածներէն։ Պէտք է բրիտանական զինուորները պատերազմին առաջին օրերուն ծայրայեղ արագութեամբ տարուին պատերազմական դաշտը, վասն զի երբ թշնամութիւնները սկսին, վճռական ճակատամարտը Լորէնի մէջ տեղի պիտի ունենայ և եթէ այդ ճակատամարտին արդիւնքը յայտնի ըլլալէն ետքը ժամանեն անգլիական զօրաբանակները, անոնց ծառայութիւնը բնաւ օգուտ մը պիտի չունենայ։ Անգլիոյ մէջ բնաւ չեն զբաղած զինուորական այդ զօրութիւնները կազմակերպելու խնդրով. զինուորական վերջին բարենորոգումները տկարացուցին կանոնաւոր բանակը, որ 1905ի նման պիտի չկրնայ երկու շաբթէն առաջ 100,000 զինուոր անջատել իր երկրէն. թնդանօթներուն և փոխադրութեան համար պէտք եղածին չափ ձի պիտի չգտնուի. նախորդ տարիներու 300,000 հոգինոց կանոնաւոր բանակին թիւը հիմա 110,000ի զեղչուած է՝ քիչ մը մարզուած զինուորներով։ Ֆրանսայի ազդեցիկ օգնութիւն մը ընելու համար Անգլիոյ պէտք ունեցած է 200,000 հոգինոց բանակ մը, որ կարենայ շուտով շարժման վիճակի մէջ դրուիլ, ամէն կերպով կատարեալ, պէտք եղածին չափ թնդանօթներով և ամէնէն քիչը 302,000 հոգինոց պահեստներով, Առանց զինուորական պարտաւորիչ ծառայութեան, անկարելի է այդ տեսակ բանակ մը ունենալ, ինչպէս հաստատեց պատերազմական նախարար Պ. Հալտէյնի ծրագրին անյաջողութիւնը։ Անգլիոյ ու Գերմանիոյ նաւային զօրութեանց գալով, Գերմանիա հիմա Անգլիայէն աւելի արագ մարտանաւ կը շինէ և թէ Անգլիա ամէն ամիս հետզհետէ կ'ենթարկուի ծովերու տիրապետութիւնը կորսնցնելու վտանգին։ Գերմանիա 1905էն 1908, իր յարձակման գործիքներուն համար $312\frac{1}{2}$ միլիոն ֆր. աւելի ծախսեց. նոյն պահուն Անգլիա իր պաշտպանողական միջոցներուն համար $152\frac{1}{2}$ միլիոն ծախսեց և Ֆրանսա ալ 25 միլիոն։ Գերմանիա, բնակչութեան, զինուորական կազմակերպութեան, կարգապահութեան և թնդանօթներու թիւի տեսակէտով, գերազանց է Ֆրանսայէն։ Գերմանիոյ մէկ յարձակումին յաջողութեամբ դիմադրելու համար Ֆրանսա պէտք ունի լաւ ու աղէկ կազմուած բանակ մը ունեցող տէրութեան մը դաշնակցութեանը։ Եթէ «համաձայնութիւնը լոկ բառէ աւելի բան մը պէտք է ըլլայ և վտանգի ատեն պայմանագիր կողմերէն մէկին կամ միւսին համար իրական աջակցութիւն մը, պէտք է որ զինուորական պայմանագրութեան մը վրայ հիմնուած ըլլայ։ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի նախարարները պէտք է անկեղծութեամբ և անվախկանդ կերպով վիճաբանին իրենց պաշտպանողական կարգադրութեանց և հաւաքական յանձնառութեանց վրայ՝ Հոլանտայի ու Պելճիքայի մասին. և վերջապէս կնքել զինուորական վերջնական պայմանագրութիւնը, վասն զի այդ միայն կրնայ ծառայել «սիրալիր համաձայնութեան» իրական նպատակին ձեռք բերուելուն՝ այսինքն խաղաղութեան պահպանումը։ Սակայն նոյն կարգի պայմանագրութեան մը առաջին պայմանը այն է որ Անգլիացիները ճանչնան թէ այդ տեսակ դաշնակցութիւն մը անպատճառ պիտի պահանջէ բրիտանական բանակին վերակազմութիւնը և անգլիական նաւատորմին միեւնոյն վիճակին մէջ պահուիլը։ Ֆրանսայէն օգնութիւն մը չենք կրնար ակնկալել, եթէ Լորէնի մէջ մեծ բանակի մը օգնութիւնը չընենք անոր։ Ինչպէս որ Սատովայի մէջ Աւստրիոյ չափ Ֆրանսան էր որ պարտուեցաւ, Լորէնի մէջ ալ Անգլիան պիտի յաղթուի Ֆրանսայի չափ։ Երկու տէրութիւններն ալ միեւնոյն ճակատագիրը ունենան. մէկին մասնաւոր միւսին ալ անխուսափելի կերպով մասնակցելուն պատճառ կ'ըլլայ։»

Պ. ԲԻՇՈՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոն սա յայտարարութիւնը ըրաւ Ռիւթէյրի մէկ ներկայացուցիչին.

«Նախագահին վրայ խոր ազդեցութիւն գործեց իրեն եղած շքեղ ընդունելութիւնը, որուն անմոռանալի յիշատակը պիտի պահենք։ Իմ կարծիքովս խիստ ապահովիչ արդարացում մըն է իրենց ամբողջ կեանքին մէջ Մեծն Բրիտանիոյ հետ համաձայնութեան մը քաղաքականութեանը յօժարողներուն ընթացքին, երբ այդ քաղաքականութիւնը այսօր յաղթական կը հանդիսանայ սեղմ և Էտուարդ թագաւորին ըսածին պէս «միայն» համաձայնութեան մը ձեւին տակ։ Լոնտոնի քաղաքացիներուն կողմէ Ֆրանսայի Նախագահին եղած ջերմագին ընդունելութիւնը, որու մասին ոչ ոք կը տարակուսի Ֆրանսայի մէջ, ցոյց կուտայ թէ սիրալիր համաձայնութիւնը վերջնականապէս մտած է երկու երկիրներուն քաղաքականութեանը մէջ, իբրեւ այդ քաղաքականութեան էական հիմերէն մէկը։ Երկու ժողովուրդներուն և երկու կառավարութեանց կողմէ սիրալիր համաձայնութիւնը ո՛չ միայն իբրեւ անհրաժեշտ պէտք մը և Անգլիոյ ու Ֆրանսայի պատմութեան իբրեւ տրամաբանական զարգացումը կը նկատուի, այլ նաեւ ժողովրդական է և Մանշի երկու կողմերէն խանդագին կ'ողջունուի։ Անգլիացիները և Ֆրանսացիները բնազդական այն զգացումը ունին թէ երկու երկիրները փոխադարձ են պահպանելու խաղաղութիւնը, այն պատճառաւ համար որ Մեծն-Բրիտանիոյ ու Ֆրանսայի շահերուն միասնելիք ամէն տեսակ կարգադրութիւնները արգիլելու միակ միջոցն է, վասն զի այդ խաղաղութիւնը անոնց պէտքերուն առաջինն ու ամէնէն կարեւորն է։ Լոնտոնի մէջ քաղաքական կուսակցութիւնները այլ եւս, Անգլիոյ մեծ վեհապետին հովանաւորութեանը տակ, միաձայնութեամբ համակարծիք են այդ յղացումին, որ ամբողջ Եւրոպայի մէջ ամէնէն բարերատ արդիւնքները պիտի ունենայ։ Պահպանողականները, ազատականները և արմատականները միահաղոյն կը հաստատեն այդ իրողութիւնը, ինչպէս կ'ապացուցանեն Պ. Ֆալիէռի ուղեւորութիւնը շրջապատող բոլոր պարագաները։ Ֆրանսայի մէջ ալ այդ մասին միաձայնութիւն կը տիրէ, բաց ի հակառակորդներու աննշմարելի խումբէ մը, որ կ'ուզէ ուրիշ զգացումներ ներշնչել ընդհանուր կարծիքին։ Դժբախտութեանց գուշակներ, որոնք քաղաքականութեան օրական միջադէպերուն կը յենուին Պ. Քլէմանսոն ու պաշտօնակիցները քննադատելու, միշտ վտանգներ ցոյց կուտան և վրդովում առաջ կը բերեն։ Անոնց գուշակութիւնները անհիմն են, վասն զի ուռուցիկ խօսքերու վրայ հիմնուած են։»

ՆԱԽԱԳԱՀ Պ. ՖԱԼԻԷՌ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի Նախագահը չորեքշաբթի օրը ճաշեց Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ, ուր հիւրն էր նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի։ Ներկայ էին նաեւ Պ. Պ. Ասքուիթ, Քամպօն, Բիշոն, Լոնտոնի ռուսական դեսպանը, Պ. Պալֆուր, Լորտ Լէնստաուն և այլն։ Ճաշասրահը և ընդունելութեան սրահը վարդերով զարդարուած էին։ Սըր Էտուարտ Կրէյի աջ կողմը բազմած էր Պ. Ֆալիէռ և ձախ կողմը Կալլէսի իշխանը ու Պ. Բիշոն։ Պ. Ֆալիէռի աջ կողմը կը գտնուէր Պ. Քամպօն։ Հացկերոյթէն անմիջապէս ետքը Ֆրանսայի Նախագահը Քովընթ Կարտընի թատրոնը գնաց։

—Կէս գիշերէն երկու քառորդ առաջ Անգլիոյ թագաւորը, թագուհին, արքայական գերդաստանը և Պ. Ֆալիէռ Քովընթ Կարտընի թատրոնը ժամանեցին։ Թատրոնին արտաքին մասը շքեղապէս լուսազարդուած էր, իսկ ներքին կողմը փայլուն կերպով զարդարուած։ Բոլոր օթեակներուն եզերքները կանաչ տերեւներով ու ծաղկեփունջերով կազմուած էին՝ վարդի փունջերով։ Արքայական օթեակը ծիրանեգոյն թաւիշէ օժօններով պատած էր՝ ոսկեթել ծոպերով։ Օթեակին վրայ կար արքայական թագը և առջեւն ալ զինանշան մը՝ անգլիական ու ֆրանսական դրօշներով զարդարուած։ Երբ թագաւորը, թագուհին ու Նախագահը ժամանեցին, նուագածուները նուագեցին Ֆրանսայի ու Անգլիոյ ազգային երգերը, որոնց հանդիսականները յոտնկայս ունկնդրեցին։ Ներկայացուեցան Լէ բէշօռ տը Բէռլի (Պիզէ) առաջին արարուածը և Ֆաուստի (Կունօ) երկրորդ արարուածը։ Էտուարտ թագաւորը ծովակալի համազգեստ կը կրէր՝ Պատուոյ Լէգէոնի մեծ ժապաւէնով. նոյնպէս Կալլէսի իշխանը։ Ներկաները խիստ փայլուն տեսարան մը կը պարզէին՝ ադամանդներով շողշողուն։ Կրկին օթեակներու մէջ բազմած էր Նեպալի մահարաճան՝ ականակուռ գլխանոցով մը և ադամանդներով զարդարուն թաւով մը։ Դիւանագիտական մարմինը կը գտնուէր արքայական օթեակին աջ կողմի օթեակները։ Թագուհին սեւ և արծաթագոյն շրջազգեստ մը հագած էր և կուրծքին վրայ ունէր Ֆրանսայի վարդ մը։ Նաեւ կը կրէր վարդակալ մը և մանեակ մը՝ ականակուռ։ Կալլէսի իշխանուհին ալ սպիտակ շրջազգեստ կը կրէր։ Թատրոնին յայտագիրը դեղին, կանաչ, կարմիր ու կապոյտ մետաքսի վրայ տպագրուած էր՝ արքայական զինանշանով և անուան սկզբնատառը գլուխը նշանակուած։ Լուսանցքին մէջ շինուած էր ծաղկեայ շրջանակ մը, որուն մէջտեղ կային R և F գիրերը։ Ներկայացումէն ետքը նորէն Անգլիոյ ու Ֆրանսայի ազգային երգերը նուագուեցան և բոլոր հանդիսականները միասին երգեցին։ Նախ Պ. Ֆալիէռ, ապա թագաւորը, թագուհին, օթեակէն դուրս ելան. յետոյ միւսները։ Դուրսը հաւաքուած բազմութիւնը նորէն խանդավառ արտայայտութիւններ ըրաւ։

—Անգլիացի օրագրողները սեղան մը տուին ի պատիւ իրենց ֆրանսացի պաշտօնակիցներուն։ Բաժակներ պարպուեցան Էտուարտ Է.ի և Պ. Ֆալիէռի համար։

—Լէոն Կամպեթթայի սպաները ու նաւաստիներն ալ խիստ սիրալիր ընդունելութիւն մը գտան Լոնտոնի մէջ, ուր Բէլէս Թէադրի մէջ ներկայացում մը տրուեցաւ ի պատիւ անոնց։ Ֆրանսացի սպաները և նաւաստիները հանրակառքով գացին թատրոն։ Նաւաստիները վերի յարկերուն մէջ տեղ գրաւած կը ծափահարէին և «հուրրա՛» կը գոչէին։ Անգլիացիները մեծ խանդավառութեամբ կը պատասխանէին։ Ֆրանսացի սպաներուն թիւն էր 34 և նաւաստիներունը՝ 228։

—Պ. Ֆալիէռ, հինգշաբթի օրը, մասնաւոր կառախումբով Ուինտսոր գնաց՝ դղեակը այցելելու։ Կառախումբին վագոնը, որուն անունն է «Բրէզիտան» (Նախագահ), անգլիական ու ֆրանսական դրօշներով զարդարուած էր։ Պ. Ֆալիէռ Ուինտսոր ժամանելուն Ֆրոկմորի դամբարանը գնաց, ուր շքեղ պսակ մը դրաւ Վիքթորիա թագուհիին գերեզմանին վրայ։ Յետոյ այցելեց դղեակին բոլոր մասերը։ Վերադարձին քաղաքապետը ողջերթ մաղթեց Պ. Ֆալիէռի, որ յայտարարեց թէ՝ պիտի ցաւէր եթէ Վիքթորիա թագուհիին գերեզմանը չայցելէր։

—Հինգշաբթի գիշեր Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանատան մէջ Պ. Ֆալիէռ սեղան մը տուաւ ի պատիւ Էտուարտ թագաւորին։ Դեսպանատունը լուսազարդուած էր և դրօշազարդուած։ Էտուարտ Է. մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ և նուագածուներու խումբը անգլիական ազգային երգը նուագեց։ Բաց ի Պ. Ֆալիէռէ, միւս բոլոր ներկաները, Էտուարտ թագաւորն ալ, կարճ բանտալոն և մետաքսէ գուլպայ հագած էին։ Սեղանին ութսունչորս հոգի ներկայ գտնուեցան։ Ճաշացուցակը կը ներկայացնէր Անգլիան, կնոջ մը պատկերին տակ, որ դրօշ մը վեր կը վերցնէր՝ Ֆրանսայի ցոյց տալու ցուցանակով՝ արեւի ճառագայթներով ողողուած։ Թագաւորին յատկացուած ճաշացուցակը դրուած էր սպիտակ նուրբ կաշիէ պահարանի մը մէջ՝ գեղեցիկ արքայական ոսկեզօծ թագով։ Պ. Ֆալիէռի աջ կողմը բազմած էր թագաւորը և ձախ կողմն ալ Կալլէսի իշխանը։ Հացկերոյթին ատեն Էտուարտ Է. շատ զուարթ էր և խիստ սիրալիր կերպով կը տեսակցէր Պ. Ֆալիէռի և Պ. Բիշոնի հետ։ Սեղանէն ետքը սուրճ հրամցուեցաւ ուրիշ սրահի մը մէջ։ Էտուարտ թագաւորին սուրճը կը գտնուէր Սեւրի կապոյտ ու սպիտակ և ոսկեզօծ գաւաթի մը մէջ՝ 1858ին շինուած։

—Պ. Ֆալիէռ ուրբաթ օրը ճամբայ ելաւ Լոնտոնէն՝ միեւնոյն արարողութեամբ։ Նախագահը և թագաւորը սիրալիր ողջոյններ փոխանակեցին։ Կառախումբը ճամբայ ելած ատեն ալ Պ. Ֆալիէռ ու Էտուարտ Է. նորէն սիրալիր ողջոյններ փոխանակեցին։

—Պ. Ֆալիէռ 5000 ֆր. նուիրեց Լոնտոնի աղքատներուն համար. նաեւ 8000 ֆր. Լոնտոնի ֆրանսական բարեգործական հաստատութեանց։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ, 29 մայիս.—Լոնտոնի մէջ զեղչի սակը շատ իջաւ։ Անգլիոյ Պանքան այս տարի վեցերորդ անգամ ըլլալով իջեցուց իր զեղչի սակը և հասաւ $2\frac{1}{2}$ %ի։ Անցեալ աշնան մէջ, զեղչի սակը իր բարձրագոյն կէտին հասած էր և Անգլիոյ սեղանաւորական պատմութեան մէջ շատ հազուադէպ է որ 7 %ն անցնի։ Բայց տարւոյս առաջին օրէն սկսեալ դադրեցաւ բարձրանալէ։ Անգլիոյ Պանքան յունուար 2ին իր սակը 6 %ի, յունուար 16ին 5 %ի և յունուար 23ին 4 %ի իջեցուց և փետրուար ամիսը այդպէս անցնելով, մարտ 5ին $3\frac{1}{2}$ %ի իջեցուց և երկու շաբաթ ետքն ալ՝ 3 %ի, ինչ որ բարձր սակ մը չի համարուիր և եօթնամսեայ օր ալ այսպէս տեւեց։ Անկէ ի վեր կը սպասուէր որ $2\frac{1}{2}$ի իջնէ, և երէկ այդ ալ իրականացաւ։ Անգլիոյ Պանքան տարւոյս սկիզբէն ի վեր $4\frac{1}{2}$ % նուազեցուց իր զեղչի սակը, որուն նմանը տեսնուած չէր ցարդ։ Անցեալ աշնան մէջ զեղչի սակի բարձրացումը թէեւ յանկարծական, բայց այսչափ չէր։ Օգոստոս 14էն ի վեր, 19 շաբաթուան մէջ, զեղչի սակը 4 %էն 7 %ի բարձրացաւ. իսկ այս տարի, 21 շաբաթուան մէջ 7 %էն ինկաւ մինչեւ $2\frac{1}{2}$ %ի՝ այսինքն բարձրանալ սկսած ատենի զեղչի սակի քանակէն շատ աւելի վար. և հիմա կը սպասուի որ Անգլիոյ Պանքան այս տարուան մէջ 2 % իջեցնէ իր զեղչի սակը, որ իր պատմութեան մէջ գտնուած ամէնէն վար սակն է։ Զեղչի $2\frac{1}{2}$ % սակը կը ցուցնէ թէ չափազանց առատ է դրամը հրապարակին վրայ։ Անգլիոյ Պանքան 1905 սեպտեմբեր 8էն ի վեր, $2\frac{1}{2}$ % սակ ունեցած չէր։ Այլ անկէ առաջ՝ այսինքն 1905 մարտ 10էն մինչեւ սեպտեմբեր 8 իր զեղչի սակը $2\frac{1}{2}$ % էր։ Հին ժամանակները դրամի առատութեան ատեն միայն քանի քանի անգամներ զեղչի սակը $2\frac{1}{2}$ % իջած էր և այդ ալ ամռան գործի ամիսներուն մէջ։ Անգլիոյ Պանքային կացութիւնը կը ներէ իր զեղչի սակը աժանցնել, թէպէտ քիչ առաջ այդ կացութիւնը հիմակուընէ աւելի չափաւոր էր։ Վերջին շաբաթներուն մէջ 103,000 ոսկիի ոսկի վճարեց, և մետաղադրամի քանակն ալ 37.6 միլիոն է։ Մարտ 25ին իր պահեստ ոսկին 40.7 միլիոն էր, որ անկէ ի վեր երեք միլիոնի չափ նուազեցաւ։ Իր պահեստի դրամը լաւ է հիմա թէեւ՝ այսինքն 27.6 միլիոն ոսկիին, բայց մարտ 18ին 31.2 միլիոն ոսկիին էր։ Իր պահեստի դրամը 52 % աւելի է այժմ իր յանձնառութիւններէն, ինչ որ ամուր կացութիւն մըն է և շատ հազուադէպ։ Անգլիոյ Պանքան թէպէտ բաւական ատեն ուշացուց իր զեղչի սակին 3 %էն $2\frac{1}{2}$ %ի իջեցնելը, և թէպէտ վերջին շաբաթներու մէջ իր զգուշաւոր ընթացքով յուսախաբութիւն մը պատճառեց հրապարակին, սակայն անոր պատճառը Բարիզի փոխանակագիրներու աննպաստ վիճակն էր։ Հիմա որ այդ ալ բարւոքեցաւ և Մ. Նահանգներէ ոսկիի ներածումը աւելի շատցաւ, Անգլիոյ Պանքան իր զգուշաւոր ընթացքը թողլով, իջեցուց իր զեղչի սակը, որուն կը սպասուէր երկար ատենէ ի վեր։ Մնաց որ Լոնտոնի անհատական պանքաներու զեղչի սակերն ալ տակաւ կ'իջնէին և անոնք միայն գործ կ'ընէին հրապարակին վրայ։ Անցեալ օրը Լոնտոնի մէջ անհատական պանքաներու զեղչի սակը $1\frac{1}{4}$ էր, առոր և զեղչի պաշտօնական սակին միջեւ գտնուած տարբերութեան չափազանցութենէն էր որ սեղանաւորական իրազեկ շրջանակներու մէջ պարտաւոր կը համարէին զեղչի սակին իջնելը։ Այս բանին կը սպասուէր ո՛չ միայն Լոնտոնի, այլ եւրոպական ամէն հրապարակներուն մէջ, և սերտ ազդեցութիւնն է երկրագունդիս առեւտրական ամէնէն կարեւոր կեդրոնին մէջ պատրաստ դրամագլուխներու առատութեան։ Բայց $2\frac{1}{2}$ % զեղչի սակը կը ցուցնէ նաեւ թէ ճարտարարուեստի ու սեղանաւորական կացութիւնը կոյսին վիճակ մը առած է և գործի ձեռնարկութեան ոգին նուազած է։ Անգլիոյ մէջ առեւտրական մրցումը իր նախկին կորովը չունի հիմա. և դրամագլուխի պէտքը նուազած է ճարտարարուեստի արտադրող ամէն երկիրներու մէջ։ Վաճառքներու գիները ինկած են. երկաթի ճարտարարուեստը շատ ինկած է Անգլիոյ մէջ և երկրին հիւսիսային մեծ գործարաններուն մէջ դիզուած մնացած են ապրանքները։ Նոյնպէս անգլիական հանքածուխն ալ ամէն հրապարակներուն վրայ աժան գիներով կը ծախսուի և ճարտարարուեստի շատ ճիւղերը քիչ պէտք ունին հանքածուխի։ Անգլիոյ նաւաշինութեան գործին մէջ ամիսներէ ի վեր տագնապ կը տիրէ, և ճարտարարուեստի կարեւոր գործարաններ ապրանք չծախսելնուն համար կը դժգոհին։ Մանաւանդ հիւսուածեղէնի գործարանները, վերջին չորս ամիսներու մէջ տակաւ նուազեցուցած են իրենց արտադրութիւնները։ Ներածութեանց մէջ, անցեալ տարուան ներածութեանց հետ բաղդատմամբ, գրեթէ 20 միլիոն ոսկիինի, և արտածութեանց մէջ ալ 6.5 միլիոն ոսկիինի նուազութիւն մը կայ և մանաւանդ ապրիլ վերջին հաշուեցուցակին նայելով, ներածութիւնները 17 % և արտածութիւնները 11 % նուազած են։ Անգլիոյ առաջադէմութիւնը իր պէտք ունեցած բամպակին և բուրդին քանակութիւնը նախկին քանակութեան երկու երրորդին և նոյն իսկ կէսին իջեցուցած է, և կը վախցուի որ յառաջիկայ ամիսներու մէջ չծախուած նիւթերու վաճառման ատեն անոնց արտածման քանակութիւնն ալ իջնէ։ Գործի աշխարհին մէջ բնական երեւոյթներ են ասոնք, որ միշտ կը հետեւին առեւտրական ծանր տագնապի մը։ Այսպիսի ժամանակներու մէջ դրամը կ'աժաննայ և զեղչի սակը կ'իջնէ, տագնապը հանդարտեցնելու համար։ Անգլիոյ Պանքան առանձին չի կրնար մնալ սակոյն, և դրամական միւս հաստատութիւններն ալ մօտերս պիտի հետեւին իրեն։ Կը սպասուի որ Ֆրանսայի Պանքան ալ մօտերս $2\frac{1}{2}$ %ի իջեցնէ իր զեղչի սակը։ Բարիզի մէջ տարւոյս սկիզբը զեղչի սակը 4% էր և յունուարի մէջ երկու անգամ $3\frac{1}{2}$ %ի և ետքն ալ 3%ի իջաւ։ Բարիզի մէջ դրամը առատ է, սակը աժան և շատ հաւանական է որ դարձեալ $2\frac{1}{2}$ %ի իջնէ սակը, ինչպէս որ էր առաջ ամբողջ տարուան մը մէջ։ Գերմանիոյ Ռայխս Պանքն ալ իր զեղչի սակը 5 %էն $4\frac{1}{2}$ %ի պիտի իջեցնէ մօտերս, թէպէտ հիմա երկրին մէջ դրամական յարատեւ պէտքերուն և ներքին առեւտրական ձգտեալ կացութեան պատճառաւ մինչեւ հիմա վարանած էր իր զեղչի սակին վրայ։ Իր այժմու կացութիւնը գոհացուցիչ չի համարուիր, նախորդ տարուան այս ատենի մէջ ունեցած կացութեան հետ բաղդատմամբ, բայց վերջապէս չի կրնար չազդուիլ օտար հրապարակներու զեղչի սակերուն այս տարիան իջնելէն, և հաւանական է որ ան ալ $4\frac{1}{2}$ %ի իջեցնէ իր զեղչի սակը։ Գերմանիոյ մէջ առեւտրական կացութիւնը թէեւ քիչ մը բարւոքած է, բայց կանոնաւորուած չէ դեռ։ Արեւմտեան հրապարակներուն վրայ միայն դրամի իրական աժանութիւն կայ հիմա. (Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Քաղաքապետութեան Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Թաղապետական Ը. շրջանակին Տնօրէն Իպրահիմ պէյ, որուն յաջորդեց Թաղապետական Դ. շրջանակին Տնօրէնի օգնական Մեհմէտ էֆ.։

— Նէճէտի կառավարիչ անուանուեցաւ Այտընի նահանգին գանձանաց նախորդ Տնօրէն Միւմթազ էֆ.։

— Պէէրէսսէյայի կեդրոնական նորոգ անուանուեցաւ Ս.-ֆայի գաւառակին նորոգ Թահիր էֆ.։

— Պէէրէսսէյայի կեդրոնական զօրանոց-զինուորներու հրամանատար անուանուեցաւ Աքքայի զօրաբաժինին սպայակոյտէն Հարիւրապետ Սամի էֆ., որուն հազարապետի աստիճան տրուեցաւ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Պէէրէսսէյայի կառավարիչ օգնական Ապտիւլքերիմ էֆ.ին։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Վիեննայի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Պասոն Տիրըզդայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սպարապետ Դրան ընդհանուր պետական երրորդ ճիւղին Տնօրէն Միրլիվա Խալիլ Իպրահիմ փաշայի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Կ. Պոլսոյ առեւտրական, երկրագործական Սենեակին Թղթակցութեանց քարտուղար Թահսին պէյի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ նոյն Սենեակին անդամներէն Թէոտոր Կալֆայի էֆ.ի ու չորրորդ կարգի Սրապեան Հիւրմիւզ էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Բարիզի Քոմէտի Ֆրանսէզ թատրոնին բաժնետէրերէն Պ. Լըլուարի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ճիրըր Մուսթաֆա փաշայի գայմագամ Հասան էֆ.ի։

— Արժանաւոր շքադրամ՝ Բարիզի Քոմէտի Ֆրանսէզ թատրոնին բաժնետէրերէն Պ. Լըլուարի տիկնոջը ու աղջկան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԿՏՈՐ ՆԱՊՈԼԷՈՆ Իշխանը, երէկ առտու, իր հիւրամեծարին հետ, Պոլսոյ կողմը անցնելով այցելեց Շահզատէ Պայէզիտ ու Րիւսթէմ փաշայի մզկիթները, Կայս. Թանգարանը և Մեծ Շուկան։

— Իտալիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանը և զինուորական կցորդը, Բերա Պէլէս երթալով, իրենց այցետոմսը թողուցին Վիքթոր Նապոլէոն իշխանին համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Ռուսիոյ Ֆրանսայի ու Պարսկաստանի դեսպանները և անգլիական դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

— Աւստրիոյ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

— Գերմանիոյ դեսպանը, երէկ, տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին մէջ երէկ կատարուած խորհրդակցութեանց ներկայ գտնուեցան Բ. Դրան իրաւախորհրդական Հագգը պէյ և նաւահանգիստի վերատեսչութեան թղթակցութեանց առաջին քարտուղար Ալի պէյ։

ՄԱՀՍՈՒՍԷԻ վարչութեան հրահանգ տրուեցաւ շոգենաւ յատկացնել՝ Կ. Պոլսոյ և Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ ու Պինկազիի միջեւ թղթատարական փոխադրութիւնները կատարելու համար։

ԱԾՈՒԽԻ ՀԱՆՔ. — Գասթեմունիի քաղաքին շրջակայքը երեւան հանուած ածուխի հանքին մէջ առայժմ կէս կանգուն հաստութեամբ ածուխի խաւ մը գտնուած է։

— Գասթեմունիէն գրուած նամակ մըն ալ սա տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.— Վերջերս երեւան ելած ածուխի հանքին մէջ, որուն մենաշնորհը կը խնդրէ արհեստագործութեան վարժարանին վարչութիւնը, պեղումները և արտածութիւնները կը շարունակեն։ Տասնէն աւելի մեթրնոց հորիզոնական «կալըրի»ներ բացուած են և օր օրի աւելի կը յառաջանան։ Գտնուած երակը շատ հարուստ ըլլալ կ'երեւայ։ Այդ հանքը նոյն վարժարանին համար հասոյթ մը ըլլալէ զատ, ամբողջ Գասթեմունիի ժողովուրդին ալ օգտակար պիտի ըլլայ՝ վառելանիւթի գիներու աժաննալուն պատճառ ըլլալով։ Գասթեմունիի մէջ մեծաքանակ վառելափայտ կը սպառի և ձմեռն ալ ութ ամիս կը տեւէ. ուստի այդ հանքը, փայտի սպառումը նուազեցնելով, անտառներու պահպանման ալ պիտի ծառայէ։

ԳԱՌՆՈՒԿՆԵՐԸ. — Ջեռնեաս պաշտօնարանը որոշեց վերցնել Իզմիրէն գառնուկներ արտածելու արգելքը, վասն զի այլ եւս պատճառ մը չէ մնացած։ Այդ արգելքը դրուած էր՝ Կ. Պոլսոյ մէջ միսի գիները աժանցնելու նպատակով։

ՌՈՒՄԱՆԱՑԻ վաճառականներ, ինչպէս երէկ ծանուցեցինք, ուրբաթ օրը Քէօսթէնճէէն շոգենաւով Կ. Պոլիս պիտի գան և պտոյտներ կատարելէ ետքը, հետեւեալ օրը Բէօզթէնճէ պիտի վերադառնան։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Եգիպտոսի մէջ, Ասուանի հիւսիսային կողմը կատարուած պեղումներու պահուն, կարեւոր հնութիւններ երեւան հանուեցան։ Ասոնց քննութենէն կարգ մը տեղեկութիւններ ձեռք բերուեցան հին ատենները Եգիպտոսի մէջ տիրող հիւանդութեանց մասին։ Մինչեւ հիմա հաստատուած չէր թէ նոյն տեղերը հիւծախտ գոյութիւն ունեցած ըլլայ. վերջերս գերեզմանի մը արձանագրութենէն հաստատուեցաւ որ հոն թաղուած անձը հիւծախտէ մեռած է. ուրիշ մըն ալ բուռն յօդատապէ. նաեւ տղայ մը հիւծախտէ։

— Այտընի նահանգին մէջ գտնուած կարգ մը թանկագին հնութիւններ Կ. Պոլսոյ Թանգարանը ղրկուեցան։

ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը ծանոյց Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան որ վերստին զետեղէ Ղալաթիա-Ազապգաբու ի գիծին երկաթները։

ՊԱԿԱՍ ՀԱՑԵՐ.— Մայիս 5էն 19 Կ. Պոլսոյ փուռերէն գրաւուեցան պակաս կշռող 17,547 օխա հացեր, որոնք բարեգործական հաստատութեանց և աղքատներուն բաշխուելով, աղօթքներ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութիւնը առեւտրական Համիտիէ վարժարանին նկատմամբ հրահանգ մը պատրաստելով Բ. Դրան մատոյց՝ քննուելու համար։

ՍԹՕՔՀՈԼՄԻ օսմ. դեսպան Շէրիֆ փաշա մայիս 13ին հացկերոյթ մը տուեր է, որուն ներկայ գտնուեր են Շուէտի արտաքին գործոց նախարարը, ուրիշ պաշտօնատարներ և օսմ. դեսպանատան պաշտօնատարները։

ՓՈԹՈՐԻԿ.— Մէկ քանի օրէ ի վեր փչող հիւսիսային սաստիկ հովը երէկ չափազանց սաստկանալով մինչեւ գիշեր տեւեց։ Այսօր ալ կը շարունակէ, բայց երէկուան սաստկութիւնը չունի։ Վոսփոր ջուրերը երէկ գրեթէ հեղեղի պէս կը հոսէին և ծովն ալ ալեկոծուած էր, որով Շիրքէթի շոգենաւերը դժուարաւ կը մօտենային նաւամատոյցներուն։ Նաւակներու երթեւեկութիւնը գրեթէ անկարելի էր։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին զանազան մասերը վերջերս տեղացած անձրեւներ բաւական նպաստեր են հունձքերուն, վասն զի անձրեւի մը պէտք կար։

ՍՄԻՒՌՆԻ [illegible] գաւառին Թղթակցութեանց Տնօրէն կարգուեցաւ Երզնկայի գաւառին Իտարէի Մեջլիսին ատենադպիր Իպրահիմ էֆ.։

ԱՖԻՈՆ.— Աֆիոն Գարահիսարէն կը գրեն թէ օփիոնը այս տարի անցեալ տարուան կրկնապատիկը ցանուած ըլլալով, նախապէս տեղացած կարկուտէն և ասկէ ետքը երաշտութենէն եթէ վնասուի ալ, դարձեալ անցեալ տարուան չափ բերք պիտի առնուի։ Բէօզթահիայի ու Սանտըգըլըի մէջ և շրջակաները երկու շաբաթ առաջ անձրեւեր է։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Մայիս 12էն 18 Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 169, որոնց 1ը՝ հալսանիթէ, 4ը՝ ծաղկախտէ, 4ը՝ թիֆոյէ, 25ը՝ հիւծախտէ, 12ը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Ծովային նախարարութեան առողջապահական ճիւղին առաջին քարտուղար Թալաթ պէյ, երէկ, առտու իր տանը մէջ յանկարծամահ եղաւ սրտի կաթուածէ։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ քարափին վրայ, երէկ առտու, հեծելանուորդ մը ճարտարութեան փորձեր կը կատարէր և նոյն իսկ պահ մը սկսաւ քարափին եզերքէն թիզ մը հեռուէն երթալ։ Նոյն միջոցին ուրիշ հեծելանուորդ մըն ալ կուգար, որ յանկարծ փողը հնչեցուց։ Առաջին հեծելանուորդը այդ ձայնէն վախնալով հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց և ծովը ինկաւ, բայց շուտով ազատուեցաւ։

ՓԻՆԷՐԻ Թաղը հիւսն Եանիի չորս տարեկան տղան՝ Տիմօթէնի մէկ քանի օրէ ի վեր անյայտացած էր և խուզարկութիւն կը կատարուէր։ Երէկ անոր դիակը գտնուեցաւ պարապ գետնի մը ջրհորէն, ուր դիպուածով ինկած էր։

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԱԾ.— Փոքր նաւածիգ մը, երէկ, ածուխ բեռցած երկու մաւուններ Ունգափանի կամուրջին տակէն անցուցած ատեն, կամուրջին մէջտեղը դրուած տախտակ մը, որուն վրայ [illegible]

ՍԻՆԷՐ ՓԱՆԴ [illegible]

THE GLOBE TROTTER SHOE

ԼՈՒՍԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐ,
ԱՐԱԳ
ԿԱՆԱՑ
ՆԻ
ՏՂԱՅ ՀԱՄԱՐ,
ԿԸ
ԳՏՆՈՒԻՆ

ԹԻՐԻՆՔԻ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
50—18 ԳԱԼԱԹԻԱ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. Խաչ և Գուզկունճուքի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիներէն պնակներու շրջագայութեան դրութիւնը բառնալու և թաղեցիներուն կամաւոր տարեկան նուէրները այլապէս ձեռք բերելու նպատակաւ կազմուած Յանձնաժողովը իր աշխատութիւնները աւարտելով, որոշեր է իր տեղեկագիրը Թաղ. Խորհուրդին միջոցաւ մատուցանել Ս. Պատրիարք Հօր, հաստատելու համար անոր գործադրութիւնը։ Կը լսենք միանգամայն թէ Յանձնաժողովը նպատակ ունի հաստատելու տանտնտեսութեան գործնական դասընթացք մը Ս. Խաչի վարժարանին մէջ, ուր Սէլամսըզի և Իճատիէի վարժարաններուն աշակերտուհիներէն անոնք որոնք թեւակոխած են իրենց 13 տարեկան հասակը, գործնականապէս պիտի սորվին կերակուր եփել, կար կարել, լուալ, մաքրել, եայլն։ Այսպէս՝ իրենց դպրոցական ընթացքը աւարտած ատեն, տանտիկնոջ յատուկ այս կարգի է՛ն տարրական և կարեւոր գիտելիքներու վրայ կատարեալ գաղափար ունենան և ապագային իրենց մայրական պարտականութիւններուն կատարման մէջ դժուարութիւններ չկրեն, ինչպէս որ հիմա դժբախտաբար մեծ մասամբ կը կրեն մեր վարժարաններէն ելլող աշակերտուհիները։ Այնպէս կը հաւատանք մենք թէ այս դասընթացքին գործադրութեան հսկողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Թաղին ամէնէն ձեռնհաս և պատուաւոր ընտանիքներէ կազմուած խնամակալութեան մարմինի մը միջոցաւ։ Արդարեւ, շատ գովելի է այս ձեռնարկը, և կը մաղթենք ջերմապէս որ կարճ ժամանակի մէջ իրականանայ։

ՊԱՋՃԵԱՆ Յարութիւն և Ճանիկ ամիրաներու կտակին համաձայն, Թոփգափուի վարժարանը յատկացեալ [illegible] բաւական գումար կը պահանջէր Պալաթի եկեղեցիին սնտուկէն, և այս մասին Թոփգափուի Թաղ. Խորհուրդը քանիցս խնդիր մատուցած ըլլալով Պատրիարքարանի, բանակցութիւններ ու քննութիւններ կը կատարուէին։ Տնտեսական Խորհուրդը, որուն նկատառման յանձնուած էր խնդիրը, այս անգամ եզրակացնելով իր քննութիւնները, արդիւնքը տեղեկագրած է Ս. Պատրիարք Հօր՝ պարտ ու պատշաճը տնօրինելու համար։

ՖԷՐԻՔԷՕՅԻ Թաղ. Խորհուրդը եկեղեցիին սնտուկին մատակարարութեան հաշիւները մատուցեր է Տնտեսական Խորհուրդին, քննելու և վաւերացնելու համար։

ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Հանգուցեալ Տօքթ. Վարդազարեան էֆ.ի կտակը օրուան խնդիր է. անոր նպատակն է— «որբ և կարօտ՝ միանգամայն պարկեշտ աղջիկներ օժտել և ամուսնացնել, հանգուցեալին կտակած 2000 ոսկիին տոկոսով և այդ դրամագլուխը անձեռնմխելի մնալու պայմանով» — և այս կտակին գործադրութեան համար ալ վերջերս յանձնաժողով մը կազմուելով՝ նախապատրաստական նիստ մը ըրաւ, Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ։ Ազգ. թերթերը առաջին անգամ այս լուրը հաղորդելու առթիւ շեշտեցին ու պարզեցին թէ «առաջին անգամ է որ հայ մը այս նպատակով կտակ մը կ'ընէ։» Սխալ է այս կէտը։ Թէեւ հանգուցեալ Տօքթորին ազնիւ գաղափարը իր գովելի հանգամանքէն բան մը չի կորսնցներ ըլլալիք յայտնութիւնով, բայց ճշմարտութիւնը ա՛ն է թէ անոք ու պարկեշտ աղջիկներ օժտելու առաջին գաղափարը ունեցողն է Պեսսարապիայի Բէլց քաղաքէն՝ վաճառական աղա Յակոբ Բօրովէն, որ մեռաւ 1893ին և որ այդ նպատակով կտակեց 40,000 րուպլի (գրեթէ 5000 օսմ. ոսկի)։ Այդ գումարը ի պահ դրուած է ռուսական Պետական Դրամատունը, և անոր տոկոսէն (1400 րուպլի) 1000 րուպլի յատկացուած է աղքատ աղջիկներու դրամօժիտին և 400 րուպլին ալ աղքատ հայ տղու մը պետական գիմնազիոններու մէջ կրթութեան։

Թռչուն

Ծ. Խ.—Արդէն նոյն նպատակով հին ատեն եղած քանի մը կտակներ յիշեցինք Արեւելքի մէջ և Արժ. Տ. Միքայէլ հրատարակեց անոնցմէ մէկուն մասին մանրամասնութիւններ։

ՎԱՆԱՑ Նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Եղիաեանի պաշտօնը հաստատող Կայս. Պէրաթը շնորհուած ըլլալով, երէկ, Ազգ. Պատրիարքարան յանձնուեցաւ։ Վանայ Կրօնական և Քաղաքական Ժողովներու անդամները Նորընտիր Առաջնորդ Տ. Զաւէն վրդ.ին հեռագրով իրենց շնորհաւորութիւնները յայտներ են։ Կը լսենք թէ Տ. Զաւէն վարդապետ մէկ-երկու շաբաթէն պիտի մեկնի իր թեմը։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ կ'իմանանք թէ Տարենտէի Ազգ. վարժարանին շինութեան Կայս. Հրովարտակը շնորհուած է։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷՆ կը գրեն մեզ.— Նիկոմիդիոյ Սրբազան Առաջնորդը Տօղքիւղէն ուղղակի Արսլանպէկ գնաց, և անկէց ալ Ժամավայր անցաւ, ուր պիտի մնայ 1-2 շաբաթ։

∴ Նիկոմիդիոյ Ազգ. Ասքանազեան մանկապարտէզի խնամակալութիւնը մանկապարտէզի երգերը երգեհոնի ընկերակցութեամբ երգել տալով մանուկներուն ներդաշնակ և միօրինակ երգել սորվեցնել տալու նպատակաւ Պարտիզակի Բարձր. վարժարանին ուսուցիչ և բարերար Տնօրէնին՝ Տօքթ. Ռ. Չէմպըրսի միջնորդութեամբ Ամերիկայէն կէս գինով գեղեցիկ երգեհոն մը բերել տուաւ, և այժմէն երգերը անով վարժեցնելու սկսաւ։ Նիկոմիդիոյ Ազգ. Ասքանազեան մանկապարտէզը Թուրքիոյ մանկապարտէզներուն առաջնակարգներէն է, շնորհիւ խնամակալութեան հոգածութեան և ներքին պաշտօնէութեան ջանքերուն։ Այն մանկապարտէզը մանկավարժական նորագոյն դրութեամբ կը կառավարուի։

∴ Նիկոմիդիոյ մէջ բաւական ատենէ ի վեր անձրեւ տեղացած չէ, եթէ քիչ մը ատեն եւս այսպէս երաշտութիւնը շարունակուի, երկրագործները մեծապէս պիտի տուժեն, բոլոր ցանքերը առատ անձրեւի կը կարօտին։ Տիրող օդը շերամներու համար խիստ նպաստաւոր է. եթէ օդը այսպէս 10-15 օր եւս շերամներու համար աղէկ երթայ, Նիկոմիդիոյ վիճակին այս տարուան խոզակին բերքը թէ՛ առատ և թէ՛ շատ պիտի հանի, բայց միւս կողմէ երկրագործութիւնը պիտի վնասուի։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ Դպրաց Դասը, Համբարձման Տօնին առթիւ, այս հինգշաբթի, երգեցողութիւնները պիտի կատարէ Եկմալեանի միաձայնով։

ՍԹՈՅԱՆԻՔ դաշնակահար Մէրճան էֆ.ի հեղինակութիւնը եղող «Լա Բուրէ»ն (վալս մրեօն) որ ձօնուած է իր յաջողակ աշակերտուհիներէն Օր. Նուէրի Ա. Համամճեանի՝ աղջիկը Ազգ. Հիւանդանոցի Տնօրէն Յակոբ էֆ. Համամճեանի, կ'արժէ որ ամէն երաժշտութեան սիրահար հատ մը ունենայ այս երաժշտական կտորէն, որ դաշնակի համար յօրինուած է։

ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Կիլիկիոյ Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը Մայիս 12ին Տ. Մուշեղ եպս.ի և Տ. Գիւտ վրդ.ի հետ Սիսէն Ադանա ժամանելով պատշաճ ընդունելութիւններ եղած են։ Նոյն գիշերը, օդին չափազանց տաքութեան պատճառաւ Ս. Կաթողիկոսը, Տ. Մուշեղ եպս. և Տ. Գիւտ վրդ. լանտօ մը բազմելով մօտակայ այգին երթալ կ'ուզեն։ Սակայն, ճամբան, կառքին լապտերները վնասուելով կը մարին և կառապանին անզգուշութեան հետեւանքով, կառքը երբ զառիվայրէ մը կ'իջնէր, ձիերը հինգ մեթր խորութեամբ ձորի մը մէջ, ժայռի մը վրայ կ'իյնան և կառքն ալ կը տապալի։ Տ. Մուշեղ եպս., կռահելով վտանգը, կառքին տապալումէն առաջ դուրս կը նետուի, իսկ Ս. Կաթողիկոսը, Տ. Գիւտ վրդ. ու կառապանը ձորին մէջ կը գլտորին։ Ս. Կաթողիկոսը թէեւ պահ մը ինքզինքը կը կորսնցնէ, սակայն քիչ վերջը թէ՛ Ն. Ս. Օծութիւնը և թէ Տ. Գիւտ վրդ. կը սթափին ու անվնաս ազատելով, ամէնքը մէկ քալելով այգին կը հասնին։ Միայն Տ. Մուշեղ եպս.ի ձեռքը ճզմուած և լանտօն կոտրած է։

—Ադանայի կուսակալ Վեհ. Պահրի փաշա, անցեալ շաբաթ քննական այցելութեամբ Սիս ժամանելով, վանքն ալ այցելած և Ս. Կաթողիկոսին կողմէ ի պատիւ Ն. Վսեմութեան փառաւոր հացկերոյթ մը տրուած է, որուն մասնակցած է նաեւ ծանօթ վաճառական Գրիգոր էֆ. Թոփալեան, որ առեւտրական գործով քաղաքը կը գտնուէր։ Թոփալեան էֆ. ամէն տարի կանոնաւորաբար կարեւոր գումար մը կը վճարէ՝ իբր նուէր՝ Կիլիկիոյ Մայրավանքին։

— Սրբազնագոյն Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը, Վեհ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի կողմէ Ս. Աթոռին մատուցուած ծառայութիւններուն իբր յիշատակ և գնահատում, մասնաւոր խաչով մը կենաց փայտի մասունք մը նուիրած է Տ կին Նորատունկեանի։ Ասկէց առաջ ալ Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքը Ս. Գերեզմանի խաչը նուիրած էր Վեհ. Գաբրիէլ էֆ.ի։

—Գատըգիւղցի բարեսէր ու արուեստասէր Տիկին մը, որ անծանօթ մնալ կը փափաքի, անցեալ օր իր ներկայութեան մէկ քանի կտորներ նուագել տալով տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Օրդ. Հրաչուհի և Արաքսիա Ըզքէրճեան դեռատի քոյրերուն, որոնք իրենց տաղանդն ու կարողութիւնը անգամ մը եւս փայլեցուցին Ազգ. Հիւանդանոցի վերջին նուագահանդէսին առթիւ, զանոնք քաջալերելու համար խոստացած է անոնց մէկ տարեկան դաստիարակութեան փոխարժէքը, 24 ոսկի, վճարել և առաջին ամսականը երէկ ղրկած է Տիկին Ըզքէրճեանի։

ՀԱՅ-ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Դատաստանական Խորհուրդը, լսած տեղեկագրութեան Ատապազարի Եկեղ. Վարչութեան, որոշած է Ատապազարցի Սեդրաք Ս. Պօղիկեանի՝ Եսթերի (Ննուլ Փօճապաչեան) հետ կատարուած ամուսնութիւնը չեղեալ համարել և Եսթեր Փօճապաչեանը արտօնել ուրիշի հետ ամուսնանալու։

—Եփրատ Գոլէճի ուսուցիչներէն Յովհաննէս էֆ. Պուճիգանեան Էտինպուրկի Համալսարանին մէջ հոգեբանութեան ուսման քառամեայ շրջանը յաջողութեամբ աւարտած և Խարբերդ վերադարձած է։

—Պարտիզակի նախկին քարոզիչ Պատ. Սարգիս Մանուկեան, որ Բոսթոնայի Բուինս Համալսարանին մէջ աստուածաբանական դասընթացքի կը հետեւի, յաջողապէս անցուցած է իր քննութիւնները, կարգին մէջ երկրորդ, իսկ ամբողջ դպրոցին մէջ երկրորդ հանդիսանալով։ Երեք դասի մէջ մրցանակի արժանացած է։ Մինչեւ Նոյեմբերի վերջը կը լրացնէ իր ընթացքը և պատրաստ կ'ըլլայ պաշտօնավարելու։

—Սըվազի հոգեւոր հովիւ Վեր. Մկրտիչ Լուսինեան Միս Սէնկէր հետ, ամսոյս 12ին, գիւղային այցելութիւններէ վերադառնալու միջոցին, ճամբան յանկարծամահ եղած է։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։

ԻԼԱՆ

Շէհր Էմանէթինտէն

Համիտիէ նիսա խասթախանէսի իլէ պիմարխանէսինէ պիր սէնէ միւտտէթլէ ալընաճաղը իլան օլունան 40,000 ըէն 50,000 գըյյէյէ գատար էքմէք գըվըրճըգ վէ գարա էքմէք լազըմընըն իթաալէսի մայըսըն 27ինճի գիւնիւնէ գատար թէմտիտ էտիլմիշ օլտուղունտան թալիպ օլանլարըն Շէհր Էմանէթի միւպայաաթ գոմիսիօնունա միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 19 մայիս 324 3—1

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մայիս 31)

ՎԵՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԷՏՈՒԱՐԴ Է. ԵՒ ՆԻԿՈԼԱ ՑԱՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 մայիս.— Արքայական զբօսանաւերը հրաման ստացան չորեքշաբթի օր Բորդսմաութէն մեկնելու։ Վիքթորիա էնտ Ալպերդ զբօսանաւը Շէրնէս կ'երթայ, ուրկէ Թագաւորն ու Թագուհին նաեւ պիտի նստին Ռուսիա երթալու համար։ Ալեքսանդրա զբօսանաւն ալ Պրանսպիւթըլ կ'երթայ, Պալդիկի մէջ արքայական ամոլին ուղեկցելու համար։ Երկու զբօսանաւերն ալ Քայզեր Վիլհէլմ ջրանցքէն պիտի անցնին, բայց ոչ թէ զրահաւորներուն հետ, որոնք Պալդիկի մէջ պիտի միանան զբօսանաւերուն։

—Թորփիլահալած չորս նաւեր կայսերական զբօսանաւին պիտի ընկերանան Շէրնէսէ մինչեւ Քայզէր Վիլհէլմ ջրանցքին մուտքը։ Թորփիլահալած չորս նաւեր ալ Մինօթօր և Աշիլ զրահաւոր յածանաւերուն հետ մինչեւ Քիլ պիտի երթան, այդ տեղէն մինչեւ Ռէվալ ուղեկցելու համար արքայական զբօսանաւին։

ՍԵՆ-ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30 մայիս.— Նորագոյն կարգադրութեանց համաձայն, Էտուարտ Թագաւորը երկու օր պիտի մնայ Ռէվալի նաւահանգիստին մէջ, և ապա պիտի վերադառնայ։ Ռէվալի մէջ վեհապետներու տեսակցութեան առթիւ նաւերուն վրայ հանդիսական երկու հացկերոյթներ պիտի տրուին։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ ԷՏՈՒԱՐԴ Է.ի ՀԵՏ

ՊԵՐԼԻՆ, 30 մայիս.— Միթթէլըրիխ-Բոլիթիշէ Քորէսփոնտէնց պաշտօնական աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Վիլհէլմ կայսրը մտադիր է յառաջիկայ աշնան մէջ Անգլիա այցելել։ Պերլինի պալատին վերատեսուչը յարմար ամարանոց մը փնտռել սկսած է արդէն, վասն զի կ'երեւի թէ Հայքլիֆ դղեակը կարելի չպիտի ըլլայ կայսեր տրամադրութեան տակ դնել այս տարի։ Վերոյիշեալ թերթը կը գրէ նաեւ թէ մտադրուած այս ուղեւորութիւնը անհատական հանգամանք մը պիտի ունենայ և կայսեր կազդուրման համար է միայն։ Բայց հաւանական է որ կայսրը, Գերմանիա վերադառնալէ առաջ, այցելութեան երթայ Ուինտսորի պալատը, որուն համար Էտուարտ Թագաւորը յատկապէս հրաւէր ղրկած է իր քեռորդւոյն։ Այս տեղեկութիւնները վերոյիշեալ թերթին հաղորդող թղթակիցը կը գրէ նաեւ.— «Հաստատապէս կը հաւատան թէ Վիլհէլմ կայսրը և Էտուարտ Թագաւորը օգոստոսին պիտի տեսակցին Հոմպուրկի մէջ և կը կարծուի թէ Էտուարտ Թագաւորը յառաջիկայ նոյեմբերին համար ալ Զարին և Վիլհէլմ կայսեր մէկ տեսակցութիւնը կը պատրաստէ, անգլիական հողին վրայ։»

ՆԱԽԱԳԱՀ Պ. ՖԱԼԻԷՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՓԱՐԻԶ, 30 մայիս.— Նախարարաց Խորհուրդին ծանուցուեցաւ պաշտօնապէս թէ Ֆրանսայի Նախագահը Սքանտինավեան ուղեւորութեան առթիւ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Նիքոլա կայսեր հետ, ռուսական ջուրերուն մէջ։ Կ'ըսուի թէ Պ. Ֆալիէռ առիթէն օգտուելով պիտի հրաւիրէ Զարը Ֆրանսա այցելելու։ Բայց իրազեկ շրջանակներէ առնուած տեղեկութեանց նայելով, ցարդ խնդիր եղած չէ Նիքոլա կայսեր Ֆրանսա այցելութիւնը։ Այսպիսի այցելութեան մը համար Ռուսիոյ կողմէն նախաձեռնութեան մը կը սպասուի։ Պ. Քլէմանսօ օգոստոս 3էն արձակուրդով Քարլսպատ պիտի երթայ և բացակայ պիտի ըլլայ Բարիզէ, մինչեւ որ Պ. Ֆալիէռ վերադառնայ իր սքանտինավեան ուղեւորութենէն։

∴ Կը հաւատան թէ Նախագահ Պ. Ֆալիէռ յուլիս 27ին և 28ին պիտի տեսակցի Նիքոլա կայսեր հետ Ռէվալի մէջ։

ՍԵՆ-ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30 մայիս.— Ֆրանսայի Նախագահն ալ ծովու վրայ պիտի տեսակցի Զարին հետ Ռէվալի մօտ։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պիշօն ալ պիտի ընկերանայ Նախագահին, ինչպէս էր Լոնտոն այցելութեան ատեն։

ԳԵՐՄԱՆ ԿՐՕՆԱՒՈՐՆԵՐԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 մայիս.— Էտուարտ Թագաւորը այս առտու Պըքինկհէմ պալատին մէջ ունկնդրութեան ընդունեց գերման կրօնաւորները, առաջնորդութեամբ գերման դեսպան կոմս Վոլֆ-Մէթըրնիխի։ Թագաւորը շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ անոնց և գերմաներէն լեզուով ըսաւ թէ շատ ուրախ է, և մեծ գոհունակութիւն պատճառած է իրեն գերման կրօնաւորներուն այցելութիւնը. կը յուսայ որ Լոնտոն հաճելի երեւցած է իրենց։ Շնորհակալեց երեսփոխան Ալէն Պէյքըրը՝ իր ջանքերուն յաջողութեանը համար։ Գերմանները ապա այցելեցին պալատին յարկաբաժինները և պատմական սրահները։ Կէս օրէն ետքը այցելեցին ֆրանքօ-անգլիական ցուցահանդէսը. և երեկոյին մասնակցեցան դաշտային հանդէսի մը, զոր Լոնտոնի եպիսկոպոսը սարքած էր իրենց համար։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Առժամեայ նուազումը կատարուած ըլլալով՝ մէկ քիլօ առասանին գին առաջարկուած է 12 ղրուշ, իսկ մէկ քիլօ կապարէ խողովակին՝ 4 ղրուշ։ Վերջնական նուազումը տեղի պիտի ունենայ 1908 մայիս 20ին. երեքշաբթի օր, կէս օրէն յետոյ ժամը 2ին։ Վերջնական նուազումին համար եղած առաջարկները %ին 5 զեղչով կ'ընդունուին։ Անոնք որ Հանր. Պարտքի Վարչութեան կողմէ պահանջուած 50 օսմ. ոսկիի երաշխաւորութեան գումարը աւանդ չեն ձգած, վերջնական նուազումին չեն կրնար մասնակցիլ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

17/30 մայիս 1908

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 1 յունիս.— Բարիզի Սակարանը միշտ աննպաստ տպաւորութեան մը տակ կը գտնուի ֆրանսական Ռանդին անկմանը հետեւանքով։ Կանխիկ գործ ընողները միշտ կը վաճառեն և դժուարաւ գնող կը գտնուի։ Փակման պահուն Ֆրանսական ռանդը 94.72էր՝ այսինքն 40 սանդիմ եւս ինկած։ Հաշուեյարդարումը շատ դիւրութեամբ կատարուեցաւ։ «Ռիօ»ները խիստ ամուր էին և միջին հաշուով հարիւրին 2¼ով ձեռք կը բերուէին։ Ֆրանսական Ռանդին այդ վիճակին հետեւանքով օտար արժեթղթերու վրայ աւելի գործ եղաւ, որով անոնց շատերուն գիները բարձրացան, մանաւանդ սպանիական արտաքինը և ռուսականները։ Սերպիական հարիւրին չորս տոկոսաւոր Ռանդը, Սքուփչինայի ընտրութեանց արդիւնքին հետեւանքով, 55 սանդիմ վրայ դրաւ։ Օսմ. արժեթղթերուն գիները հաստատուն են։ Էրէյլիի ածխահանքի բաժնեթուղթերը՝ 339։ Ռիօ Թինթօ հանդարտ է։ Պալիա Գարաայտընը բարձրացաւ Սակարանը փակուած միջոցին և եղաւ 464. Թրանզվալ՝ 57. Լոնտոնի Սակարանին մէջ գիները հաստատուն են ընդհանուր կերպով։ Ամերիկեան արժեթղթերը, Նիւ-Եորքէն առնուած լուրերուն վրայ, միջին հաշուով երեք քառորդ «բուան» բարձրացան։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերը կը փնտռուէին։ Լոնտոնի մէջ անհատական պանքաներուն զեղչը սակն է հարիւրին 1 50։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Սքուփչինայի ընտրութիւնները կատարուեցան։ Ընտրողներու թիւը զգալապէս աւելցած էր։ Արդիւնքը հետեւեալն է.— 81 հին արմատական, 46 ալ մէկ կուսակցութեան պատկանող, 16 ազատական, 8 յառաջդիմական և մէկ՝ ընկերվարական։ Ութ ընտրութիւններ համեմատականի մնացին։ Նախարարութեան կուսակցութիւնը կը յուսայ ասկէ ալ չորս ընտրելի շահիլ։ Վերջապէս, Նախարարութեան կուսակցութիւնը պիտի ունենայ 85 երեսփոխան և ընդդիմադիրներն ալ 75։

ՊԵՐԼԻՆ.— Շուէտի Թագաւորը և Գերմանիոյ կայսրը, այսօր, զօրահանդէսի մը ներկայ գտնուեցան։

ՓԱՐԻԶ.— Նշանաւոր երգիչ Բոլիւս այսօր մեռաւ։

[illegible].— Բէօլէնի [illegible] կառախումբը գիծէն ելաւ, առանցքին մէկ սիւլն հետեւանքով, Բանի մը վագոններ խորտակուեցան։ Վիրաւորներուն թիւն է հարիւր [illegible]։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ կայսրը Սեւ Արծիւ պատուանշանը տուաւ [illegible] կայսեր ընդհանուր թիկնապահ Բարոն [illegible] կոմսին և անձնական ադյուտանտին [illegible]։

ՎԻԵՆՆԱ.— Կղերական հին կուսակցութիւնը ձեռնհաս պաշտօնարանին բողոքեց Վահրմունտ պրոֆէսօրին դէմ՝ յունուար 18ինին «աշխարհի վրայ կաթոլիկ գաղափարը եւ գիտութիւն» բնաբանով ըրած ծանօթ հրապարակախօսութեան դէմ, որ յետոյ տետրակի ձեւով հրատարակուեցաւ։

— [illegible] Բրդնէր, այսօր, Վիեննա բերուեցաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ Մայիս 19 1 Մայիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Փ. Կ. Օ. Ո.	104 56
Ամենէն բարձր գին	»	— —
Ամենէն վար գին	»	— —
Ռումէլի Երկաթուղի գոյ.	Ֆր.	179 5/8
Ամենէն բարձր գին	»	— —
Ամենէն վար գին	»	— —
ԲԱՑՈՒՄ Մայիս 20 2 Յունիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Փ. Կ. Օ. Ո.	105 09
» » » ժամ 5ին Փ. Կ.	»	105 10
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	180 1/2
» ժամ 5ին	»	180 1/2
Թուրք Կ. Վարկ	»	428 —
Ծխախ. Երկր. Թուրք. Առաջ. Փ Կ.	»	515 —
» » Բ. տեսակ Փ Կ.	»	511 —
» » բաժնեթղթ	Ա. Ձ.	16 42 1/2
Հերեքէի Խալըի	»	38 —
Հերեքէի Խալըի [illegible]	»	3 65
Օսմ. Ազգ. Ընկ.	»	4 27
Օսմ. Ծխախոտ	Փ. Կ.	18 30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ	Փ. Կ.	7 60
» ժուիսանս		3 50
» պարտաթուղթ		483 —
Թումպոլայ	Ֆր.	53 —
Տերքոսի Ջուրի Ընկ.		315 —
Պալիա Քարա Այտըն Փ. Փ.		— —
Միսիրի պանքա	Օ. Ո.	5 —
Նէքթերի Քեօփթ Թրամ. բաժնեթ.	»	2 —
Սալոնիկի պանքա		131 —
[illegible]		43 50
» [illegible]		37 —
Քարտ Իտճէրի		— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 1 Յունիս

Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Կ. Ո.	96 20
) գոյ	Փ. Կ. »	96 45
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	180 25
Թրանսվալ	»	57 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	725 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Փ. Կ.	435 —
Պալիա Քարա Այտըն	»	461 —
Օսմ. [illegible]	»	501 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Փ. Կ.	94 72
Բրէզիլ Լիւնե	»	1177 —
Ռուսական 5 %	Փ. Կ.	98 60
Իտալական Ռանթ	»	104 50
Սպանիական արտաքին	»	96 30
Ճէք Լոնտոնի վրայ	»	25 13
[illegible]	»	2 75

ԳԱՐՈՒՄԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԵԾ, ԲԵՐԱ
ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ամէն ճիւղերու մէջ գտնուող
աժան վաճառքներէն հետեւեալները
առաջ բերենք միայն

ՊԼՈՒԶՆԵՐ	Բատիստ պաթիսթէ, ասեղնագործուած	20
ՊԼՈՒԶՆԵՐ	Ճափոնական ձեւով	27
ՊԼՈՒԶՆԵՐ	Ժանեակէ, խիստ աժան	50
ՔՕՍԹԻՒՄ-ԹԱՅԼԷՕՐ	Գծաւոր կտաւէ	130
ՔԱՇ-ՔՈՒՍՔԷՐ	Նոր գոյներով	70
ԺԻՒՓԵՐ	Կտաւէ	20
ԺԻՒՓԵՐ	Բիքէէ	18
ԺԻՒՓՕՆՆԵՐ	Լաւ թաֆթայէ, կրկին քղանցքներով, ամէն գոյնէ, բէքլամի ապրանք	95
ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ	Զանազան գոյներով շատ վայելուչ	14
ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ	Ֆանթէզի գեղեցիկ կոթով	20
ՍԵՂՄԻՐԱՆՆԵՐ	Նոր ձեւով եւ շատ դիմացկուն	22
ԳՕՏԻՆԵՐ	Առաձգական մետաքսէ	12

6
ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՆԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ
ԳՈՒԲՕՆՆԵՐ
ԻՐԵՆՑ ԻՐԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԻՆ ԿԷՍ ԳԻՆՈՎ

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

230ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ — 1 ՅՈՒՆԻՍ 1908

Նումերօ	Ֆրանք	Նումերօ	Ֆրանք	Նումերօ	Ֆրանք	Նումերօ	Ֆրանք
1380768	300000	227721	1250	525101	1000	1344312	1000
1862949	25000	571056	»	593959	»	1488566	»
42380	10000	718102	»	684118	»	1689648	»
867888	»	931240	»	699141	»	1819890	»
63623	2000	1209985	»	853235	»	1850436	»
859111	»	1380770	»	867886	»	1852421	»
859114	»	1430054	»	1082669	»	1864630	»
1459838	»	1461643	»	1089766	»	1872734	»
1496301	»	1692430	»	1110286	»	1874608	»
1565827	»	147998	1000	1144697	»	1952826	»
20658	1250	228998	»	1209983	»	1955245	»
53388	»	416294	»	1286864	»		
55098	»	441166	»	1288566	»		

950 ԱՄՕՐԹԻ ՇԱՀՈՂ ԹԻՒԵՐ

5741— 5
20501— 5
20656 -60
42376 -80
51561— 5
53386 -90
55096-100
63621— 5
66471— 5
81266—70
84066—70
100946—50
105531— 5
139661— 5
139736 -40
141411— 5
147996-8000
148376—80
163176—80
182871— 5
186881— 5
187436—40
208901— 5
215186—90
227722— 5
227856 -60
228996-9000
235306—10
238481— 5
242906—10
244846—50
251381— 5
264056—60
269411— 5
282146—50
293616—20
300586—90
328416—20
335631— 5
341231— 5
363931— 5
385886—90
406146—50
411706 10
416291— 5
416811— 5
419826 -30
438211— 5
441167—70
467936 -40
479916 20
481246 50
482481— 5
519776—80
522011— 5
525102— 5
543271— 5
571057 -60
593956 -60
617511— 5
626131— 5
637091— 5
651126 -30
656731— 5
659716—20
669651— 5
672631— 5
677346 -50
684116 20
699142— 5
714131— 5
718101— 5
736926—30
745226 30
751036—40
763956—60
797851— 5
801361— 5
819206 -10
820561— 5
829101— 5
839736—40
845846—50
847306—10
853231—34
859112—15
867887—90
871226—30
871681—85
889631—35
924596-600
931236—39
937111—15
943511—15
947216—20
1005686—90
1021861—65
1031761—65
1042466—70
1045986—90
1049906—10
1057616—20
1065701— 5
1076701— 5
1082666—70
1084146 -50
1089767—70
1105376—80
1110287—90
1123131—35
1125436—40
1144696-700
1153001— 5
1168831—35
1178671—75
1194841—45
1203901— 5
1209981—84
1216431—35
1231511—15
1242821— 5
1258891— 5
1286861— 5
1287376—80
1288567—70
1293996-4000
1297506—10
1300796-800
1302696-700
1321641— 5
1327761— 5
1329751— 5
1344311— 5
1349716—20
1354141— 5
1368471— 5
1380766—69
1393046—50
1430051— 5
1446351— 5
1457961— 5
1458231— 5
1459836—40
1461641— 5
1477896-900
1481461— 5
1483336—40
1488567—70
1496302— 5
1502821— 5
1505106—10
1537586—90
1546951— 5
1564011— 5
1564071— 5
1565826—30
1586346—50
1607986—90
1630191— 5
1631066—70
1634121— 5
1689646—50
1692426—29
1697536—40
1698426—30
1707646—50
1708671— 5
1710711— 5
1735596-600
1738966—70
1746391— 5
1758561— 5
1777666—70
1778076—80
1783536—40
1786231— 5
1791356—60
1805201— 5
1819886—89
1823036—40
1826821— 5
1837951— 5
1850437—40
1852422— 5
1857251— 5
1862946—50
1864626—30
1866906—10
1872731— 5
1874606—10
1893761— 5
1924086—90
1927836—40
1952827—30
1955241— 4
1959076—80
1965681— 5
1967671— 5
1968736—40
1979011— 5

Հրատարակուեցաւ

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ԵԶԱԿԱՆ ՀԱՅ.-ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Պաշտօնական, գիտական և այլ կարեւոր բառերու ֆրանսերէնով և բազմաթիւ օրինակներով ճոխացած իբր 50,000 բառ, ոճ, ասութիւն։

Երկասիրութիւն
ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ՆԱՐԴՈՒՆԵԱՆԻ
Օգնական Պետական Խորհրդոյ
և Տնօրէն Պէրպէրեան Վարժարանի

Սոյն երկասիրութեան վրայ երկար գրել աւելորդ է. միայն սաչափը ըսենք որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն և Գեր. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանէ զատ, Թուրք և հայ ամենէն նշանաւոր գրագէտ-լեզուաբաններէ գնահատականներ կան այս խրթնամիտ և յոգնավաստակ երկասիրութեան սկիզբը։ Ի մէջ այլոց Թուրք նշանաւորագոյն գրագէտ-բանաստեղծ Էքրէմ պէյ, Րէշատ պէյ, Ահմէտ Րասիմ պէյ, հայազգի Սիւքիյաս պէյ, Պատրիարքարանի Թուրք. Դիւանապետ Թրքագէտ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան և արեւելագէտ Սահակ էֆ. Կիւրքճեան Թուրքերէն գնահատականներ ունին։ Հայերէն գնահատականներ ունին Գուրգէն, Զօհրապ, Եղքենճեան, Պօղոս Բէրէքէթճեան, Ուզուրիկեան, Հրանտ Ասատուր, Փանոսեան, Թէոդիկ, Գաղանճեանի պէս բանասէրներ և գրագէտներ։

Սոյն երկասիրութիւնը ունի 900է աւելի հաստ էջեր, 8 բոլնթօ գրով շարուած. ձօնուած է Ուսուցչապետ Ռ. Ց. Պէրպէրեանի. կը պարունակէ հեղինակին մեծադիր լուսանկարը։

Թուղթ ընտիր, տպագրութիւն ընտիր (Տէր-Ներսէսեան և Պէրպէրեան), կազմ փառաւոր (Մաթէոսեան)։ Կը վաճառուի կանխիկ 35 ղրուշի։ Միակ կեդրոնատեղին է Պալէնց գրատունը։ Գաւառներու համար թղթատարի ծախքով 40 ղրուշ։ 20—12

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Մայիս
Դշ. 21|3 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 21|3 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 22|4 Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 22|4 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 23|5 Սեվաստոբոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 24|6 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 25|7 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Խիոս, Հռոդոս Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա. ժամ 4
50—36

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բէրա, Շիտակ ճամբան Թ. 347
ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, [illegible], Լիմասոլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միտիլլի, Մանասթըր, Նիքոսիա, Ուշագ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվաս, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրահրամաններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Զէյթաւ արկղամարերու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պէթոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տօկոսներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գտնուած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի [illegible] ակց. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով եւ շատ շահաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր սնտուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Քիոսր նահանգային 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրի հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—13

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Ցնս. 1ին, Ֆրիժի, Անատ. եզերքէն
Ցնս. 9ին, Իմէրէդի, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Ցնս. 2ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա
Ցնս. 10ին, Իմէրէդի, Զօնկուլտաք, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովօրոսիսք
Ցնս. 16ին, Ժօնի, Մարսիլիա։

Ա. կարգ	Բարիզի	համար	200	ֆր
»	» Մարսիլիոյ	»	160	»
Բ.	» Բարիզի	»	150	»
»	» Մարսիլիոյ	»	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տէէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—32 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Որոնք Զաքմաքճըլարի զաւիթաֆին ընտանի տեսարանը կը կազմեն, Պ. ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ

ՄԻԱԿՆ Է

թէ՛ ճոխութեան, թէ՛ ճշդապահութեան և թէ մանաւանդ ուղղամտութեան կողմէ։ Ամուր համբաւի մը կոթնած, այս վաղեմի Գրատունը միշտ ջանադիր է նաբանոր հրատարակութիւններով ճոխացնելու իր այլազան գրացանկը և այսօր հաճոյքով է որ կը ծանուցանենք իր նոր հրատարակութեանց շարքին առաջին քանի մը հատորները.—

Ա. Տէր եւ Տիկին Հ. Ասատուրի Աշխարհաբար Քերականութեան ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ.

Բ. Ֆրանսերէնը ԻՆՔՆ ԻՐՄՈՎ սորվելու Ընթացքն եւ դիւրագոյն շարքի մը Ա. հատորը (Le Français, cours complet pour l'enseignement direct de la langue française. 1re année, պատկերազարդ).

Գ. Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեանի ՃԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ (գրաբարի լաւագոյն քերականութիւնը).

Դ. Բ. ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ (Թրքախօս վայրերու համար).

Ե. ԻՐ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որուն այնչափ անհամբերութեամբ կը սպասուէր։

Անոնք որ սպառած կը կարծեն Իզմիրի Տէտէեան տպարանին հանրածանօթ հրատարակութիւնները.—Վիքթոր Հիւկոյի, Լամարթինի, Մոլիէռի, Աղեքսանդր Տիւմայի, Ուօլթըր Սքօթի եւն. գործերը— ապահովաբար հաճոյքով պիտի իմանան թէ Պ. ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ միակ կեդրոնատեղին է այդ հազուագիւտ գրքերուն։ Նոյն իսկ օտար գրքերու հայթայթման համար, թուրքերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն— լաւագոյն բան մը ըրած կ'ըլլան ամէնէն առաջ Զաքմաքճըլարի թիւ 20 գրավաճառանոցը դիմելով։ 20—16

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վոլօ, Շիրա, Գալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին եւ աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխատուութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ եւ Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու եւ արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին եւ թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով եւ ուզուած առենը ետ առնելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ եւ զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խարչեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ եւ արժեթուղթ, ու տոկոսները վճարելով.

Ուզուած առեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան	համար	3½%
Մէկ տարուան	»	4 —
Երկու »	եւ աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին եւ Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով եւ փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ եւ մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն ղրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—41

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2|14 եւ 1320 Սեֆեր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նալըը խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Գօօբերաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառաֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահչէ Գափու թիւ 10։
Պոլիս, Աղաթ պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Պ. Ս. Այվէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գափու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անասթասիատիս շուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Բնդրիա, Մոտա հաստէսի։
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Երէնգիւղ, Թէօտօս Իօաննիտէս, Նամազկեահի մօտ։
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրիանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Ստէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առջեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պօյու, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տանը։ 16 50—15

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւաց	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարչէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալեքթօ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Մրքաթօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Մէլօ	1057	Սիլվիօ	119
Արիոսթօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սփէրօ	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտալօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորօտինօ	1264	Էկքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օթօ	4100	Թորինօ	3327
Գէյրօ	1371	Էրաքօ	1841	Քլէօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թոքիօ	1470
Գալապրօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քաջօ	1700	Փալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Փօլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքաքօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէփանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վըլթուրնօ	2391
Սոլէթօ	1331	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէրա	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րոմէօ	1789	Թարօ	
Գարօ	895	Կուզանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րուքպի	136	Մայօ	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած են.
Քոյէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Գրանթօն։
Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հորպորտ։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուին.
Միֆասօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրր, յունիս 8ին։
Լորէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Ռուսթօն, յունիս 20ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՍՕՍ
Թիւ 22-24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—30

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ.երու երկեան.
1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

Կայարան		կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաշին խան		11 31
Զումրա		12 15
Արըզ Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 22
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրովա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 14
Ալանճա		4 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	5 —

ԴԱՐՁ

Կայարան		կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալանճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 33
Սիտրովա		9 11
Գարաման	ժմն.	9 32
	մկն.	9 55
Մանտասուն		10 24
Արըզ Էօրէն		10 57
Զումրա		11 30
Գաշին խան		12 06
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	12 35

50—28

ԻԼԱՆ
Խազինէի Խասսաի Շահանէ

Աք վէ Գարա տէնիզին գալպուրլանմըշ մէշէ քէօմիւրիւ պէհէր խիւզ աթիգ գըհէսի 36 ղուրուշ, Գարա տէնիզին սըրր քէօմիւրիւ պէհէր խիւզ աթիգ գըհէսի 29 ղուրուշ։

Խազինէի Խասսաի Շահանէ հաթապ ամպարը իտարէսի իչիւն պիր սէնէի քամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ իքի պին մանկալ քէօմիւրիւ պալաթէ հիզալէրինտէ մուհարրէր ֆիաթլէ թալիպի ուհտէսինտէ օլուպ մայըս հալիի 19ընճը բազար էրթէսի կիւնիւ իհալէի գաթիէսի իճրա գըլընաճաղընտան մէզքիւր քէօմիւրիւ թէմամէն վէ եա գըսմըն ֆիաթը մուհարրէրէտէն նուգսանը իլէ [illegible] թալիպ օլանլարըն [illegible] նիսպէթինտէ թէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր [illegible] քէֆալէթնամէսինի [illegible] օլունուր։

Ֆի 15 մայըս 324 3 3

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ առաջին գլուխէ ելած 20.000 քիլօ հնդիկ իւղ 1000 թիթեղէ աման ռուսական քարիւղ։ Երկուքին ալ նուազուրդը պիտի կատարուի 1908 մայիս 29ին (Հ. Տ.) հինգշաբթի օրը։ Անոնք որ կը փափագին այս նուազուրդին մասնակցիլ և յանձնառութեանց տետրակին ծանօթանալ, կը հրաւիրուին ներկայանալ Վարչական Խորհուրդին, ½ 10 երաշխաւորութեան գումարով մը, ամէն երկուշաբթի և հինգշաբթի, ժամը 5էն մինչեւ 10 (Ը. Թ.)։

Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս 14/27 մայիս 1908 10—3

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէթի	Նալղօզրիա
Մինէս	Էմկիա
Բուզիրիս	Գալզիքիա
Քէօփս	Մեկրիս
Նարսէս	Ֆայիֆ
Նավարինօ	Ֆարօս
	Փէզա

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականով կը լուսաւորուին եւ կլին ճամբորդներու համար տեղաւորի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ աւելի մանրակ ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեղաւորի չունին։

Կ. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. կարգի գին է 15 ոսկի
» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար Ղալաթիոյ մաքսատուն հասնելու համար՝ իրենց ապրանքները առնեն շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստներու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուիթոլ խան, Պահչէ գափու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—37 31 Ճէյմս Սդրիթ, Լիվերպուլ

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութիւն
Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկ Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմայիլիա շոգենաւը նաւապետ Ան. տէրիւզ, կիրակի, 31 մայիս 1908 (Ը. Ն.) կէս օրէն ետք ժամը 2ին. Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երկուշաբթի 2 յունիս 1908 (Ը. Ն.) կէս օրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Ասուան շոգենաւը, Նաւապետ Վալեթի, յունիս 23ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլի, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (161)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՄԵՆԷՆ ՀԶՕՐԸ

Ը.

Ճաշէն յետոյ թիկնաթոռներու վրայ կը փռուէին փոքր պարտէզին մէջ, մագլցիկ տունկերով զարդարուն և արեւուն շողերէն պահպանուած, մեծ ծառերուն շնորհիւ։ Արեւելեան սիկառէթներ կը ծխէին և թիկնաթոռներուն վրայ կը ճօճէին, մինչ ծուխը կը բարձրանար կապոյտ ոլորակներով։ Իրենց փոխանակած խօսքերը կ'ընդհատուէին երկարատեւ լռութիւններով։

—Իրա՛ւ որ զզուած եմ ա՛լ, ըսաւ Սէլին Մարավալ խոնջէնքի ու վհատութեան շեշտով մը։

—Ա՞յդ աստիճան։

—Ապահով եղի՛ր որ ատոր պատճառը կայ, սիրելիս։ Թատրոնին մէջ արդէն իսկ հաճելի բան մը չէ փոխդերասանութիւնը, իսկ սիրոյ մէջ՝ բոլորովին անտանելի։

— Անշուշտ։ Բայց երբեմն փոխդերասանը նոյն իսկ կը գերազանցէ բուն դերասանը...

Սէլին ցնցելով ուսերը, պատասխանեց.

— Թատրոնին մէջ, այո՛... Բայց հազուադէպ է սիրոյ մէջ. բախտաւոր պիտի ըլլամ շիտակը, եթէ յաջողիմ այդ մասին ալ։

Պահ մը թիկնաթոռին ճռնչումը միայն լսուեցաւ, զոր թեթեւ կերպով կը շարժէր Լէօնի։

— Կ'ուզեմ ինքզինքիս համար սիրուիլ կամ բնաւ չսիրուիլ, յարեց Սէլին կտրուկ շեշտով մը։

Մանկամարդ կինը բերնին տարաւ սիկառէթը և երկարօրէն քաշեց. յետոյ թիկնաթոռին մէջ թաղուած, յամրօրէն արձակեց ծուխը։ Յանկարծ ոտքի ելաւ և իր բարեկամուհիին վրայ ծռած, մրմնջեց.

—Պիտի հաւատա՞ս՝ եթէ ըսեմ որ անցեալ օր, մոռացման վայրկեանի մը մէջ, ուրիշ կնոջ մը անունը տուաւ ականջս ի վար։

— Անշուշտ մրցակցուհիիդ անունը։

— Այո՛։

— Կը ճանչնա՞ս զինքը։

— Ոչ։

— Չփորձեցի՞ր հասկնալ անունէ, ճարտարօրէն հարցափորձելով զինքը։

— Քանի անգամ աւելի ջանացի բերնէն խլել գաղտնիքը, սակայն ի զուր։ Գերեզմանի մը պէս լուռ կը մնայ և այնպիսի բառ մը չէ արտասանած որ կարենամ բան մը կռահել։

— Անտարակոյս աշխարհիկ կին մըն է ան։

— Ես ալ այնպէս կը կարծեմ։

— Ամուսնացա՞ծ է։

— Ո՞վ գիտէ։

Սէլին սրտնեղութեան շարժում մը ըրաւ, ըսելով.

—Օ՛հ, աւելի լաւ կ'ըլլայ որ չխօսինք այդ մասին։ Իրաւ որ կեանքը զուարճալի բան մը չէ։

— Ինչո՞ւ կ'ըսես ատիկա, յարեց Լէօնի հառաչելով։

Դերասանուհին օգուտ քաղեց Լէօնիի այդ բացագանչութենէն ու տխուր կերպարանքէն, խօսակցութիւնը ուրիշ նիւթի վրայ դարձնելու համար։ Բարեկամուհիին վրայ ծռեցաւ, ցոյց տալու համար թէ իրմով կը շահագրգռուէր։ Ձեռքը բռնեց և կարեկից շեշտով մը հարցուց.

— Ամէն ինչ փափաքիդ համաձայն չընթանա՞ր, պզտիկս։

Լէօնի գլուխը ցնցեց և նորէն հառաչելով ըսաւ.

— Ես ալ իմ տաղտուկներս ունիմ։

—Պ. Սմիթսըն հեռացա՞ծ է Բարիզէն։

— Ոչ տակաւին։

—Առաջուան պէս կնամեծար ու սիրահարուած չէ՞ արդեօք։

—Ընդհակառակը, պատասխանեց խարտեաշ գեղուհին։

Բայց այնքան տաղտկալից և խանդավառութենէ զուրկ շեշտով մը ըսաւ այդ բառը որ Սէլին լաւ համարեց գաղափարներու տարբեր կարգի մը վրայ խօսք բանալ։

—Մարքիզի մը հետ ամուսնութիւնդ ի՞նչ եղաւ. հապա՛ այն հարստութիւնը, որու մասին խօսեցար ատկէ առաջ։

Լէօնի քիչ մը կարմրելով, ըսաւ.

—Ամէնքն ալ անյաջողութեան մատնուեցան։ Ալ ես չեմ խորհիր այդ ամէնուն վրայ։

Ու նոր հառաչներ ելան բերնէն։

—Այսօր զուարթ չես բնաւ, աղուորս։

—Այո՛։ Տխրութեան մէջ թաղուած եմ երկու օրէ ի վեր։ Այս միջոցիս Բարիզի օդը չի գար ինծի։ Հեռուները երթալ է, գիւղերը, այնպիսի տեղ մը, ուր մարգագետիններ և առուակներ գտնուին։

—Ամերիկացիէդ խնդրէ՛ որ տեղ մը տանի քեզ. Պիարից կամ Ռուայեան։ Տխրութիւնդ պիտի փարատի այն ատեն։

—Շնորհակալ եմ։ Շիտակը շատ պիտի զուարճանամ։ Փէշերէս չպիտի զատուի։ Գէթ Բարիզի մէջ օրուան մեծ մասը կրնամ ազատ մնալ զանազան պատրուակներով։ Մնաց որ՝ չեմ կրնար այս միջոցին մեկնիլ։

— Ի՞նչ պատճառ վար կը դնէ քեզ։

Լէօնի չպատասխանեց։ Մօտակայ եկեղեցիին զանգակը մեղմ կ'ընէր, որ ժամերը կը հնչէր։

— Ժամը չորսը եկեր է, գոչեց Լէօնի, մինչ խոստացած էի ժամը երեքուկէսին գտնուիլ Սէն-Լազարի կայարանը։

—Պա՛հ, թո՛ղ սպասէ։ Արդէն կնոջ համար չքնաղութիւն չէ ճշդապահ գտնուիլ։

Մինչ երկու բարեկամուհիները կը խօսակցէին, Ալպէր տխրօրէն կ'ուղղուէր դէպ ի այն յարկաբաժինը, զոր վարձած էր Հօշ ծառուղիին մէջ և ուր կը բնակէր իբր ամուրի երիտասարդ մը։ Մօնսօյի դարպասէն անցած ատեն իրմէ քանի մը քայլ հեռու նշմարեց մանկամարդ կին մը, որ արդէն իսկ ճանչցած էր զինքը։ Կէս երկվայրկեան վարանումէ մը յետոյ, կանգ առաւ.

—Ինչպէ՞ս էք, ըսաւ Ալպէր ընտանեբար, առանց ձեռքը երկարելու և հազիւ գլխարկը հանելով։

Մանկամարդ կինը քիչ մը քաշուելով ժպտեցաւ.

—Շատ լաւ եմ, պարոն Ալպէր...

—Ա՛հ, կ'աղաչեմ, ալ ես այդ շեշտով մի՛ յորջորջէք զիս, պատասխանեց Ալպէր խնդալով։ Մարիէթ հիմա Բարիզ կ'ապրիք և ո՛չ թէ Վիլֆրանշ։

Առաջին անգամ չէ որ Մարիէթէի կը հանդիպէր։ Տասնըհինգ օր առաջ ժամերէն մը Բարիզի մէջ տեսած էր զանի, և հակառակ այն յեղակարծ փոփոխութեան զոր կրած էր Բոսքալէի նախկին սպասուհին, Ալպէր իսկոյն ճանչցած էր Մարթը։ Այդ փոփոխութիւնը կը զուարճացնէր զինքը՝ քանի մը հանդիպումներէ յետոյ սկսած էր բարեւ տալ և մեծարանքի խօսքեր ուղղել։

—Ո՞ւր մտքէն կ'անցնէր թէ օր մը մէկը այս պարտէզին մէջ պիտի հանդիպիմ Մարիէթի, երբ ատենօք կուգար խաղող քաղելու մեր տունը։ Կեանքը ասանկ անակնկալներ ունի, եզրակացուց Ալպէր փիլիսոփայութեամբ։

Այդ առաջին հանդիպումը մոռցած էր արդէն, երբ դիպուածը նորէն Մարիէթը իր դէմ հանեց Մօնսօ դարպասին մէջ։

—Որքա՛ն վայելուչ դարձեր էք, ըսաւ Ալպէր պահ մը լռութենէ յետոյ։ Մարիէթ, արդէն գեղեցիկ էիք, երբ կիրակի օրերը կը պտտէիք Վիլֆրանշի մէջ։ Բայց գրաւ կը դնեմ որ հոնտեղէն հեռանալնուդ համար չէք զղջար։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ